

STUDII

MATRICEA RĂSPUNDERII CIVILE EXTRACONTRACTUALE PENTRU
PREJUDICIILE CAUZATE DE PRODUSELE CU
DEFECTE DE MANUFACTURARE, ÎNTRE
TESTUL *RISCURI-BENEFICII* ȘI
TESTUL *AȘTEPTĂRILOR LEGITIME ALE CONSUMATORULUI*

DOI: 10.24193/SUBBiur.67(2022).1.2
Data publicării online: 25.07.2022

Juanita GOICOVICI*

Rezumat. Studiul își propune analizarea impactului pe care utilizarea testului riscuri-beneficii, respectiv a testului așteptărilor legitime ale consumatorului îl are asupra fizionomiei răspunderii civile pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defecte de manufacturare, îndeosebi prin prisma prezervării caracterului obiectiv al acestei răspunderi, detașat de elementul culpei. Utilizând balanța „riscuri-beneficii”, instanțele de judecată pot aprecia *in concreto* defectuozitatea unui produs, incluzând atât defectele de manufacturare în sens restrâns, cât și defectele de concepere, respectiv deficiențele/omisiunile de informare corectă și completă a consumatorilor. Arhitectura răspunderii pentru produsele defectuoase este puternic influențată de opțiunea jurisprudenței pentru testul risc-utilitate, cu eventuala asociere a rezultatelor testului așteptărilor legitime ale consumatorilor, ceea ce a caracterizat răspunderea obiectivă pentru produsele defectuoase ca fiind o specie aparte de răspundere civilă care perpetuează detașarea de criteriul culpei ori al neglijenței producătorului/importatorului produsului cu defecte de manufacturare.

Cuvinte-cheie: răspundere civilă obiectivă, defecte de manufacturare, test riscuri-beneficii, așteptări legitime, consumator.

* Lect. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Babeș—Bolyai Cluj-Napoca, juanita.goicovici@law.ubbcluj.ro, <https://orcid.org/0000-0002-0050-4511>.

THE MATRIX OF NON-CONTRACTUAL CIVIL
LIABILITY FOR DAMAGE CAUSED BY
PRODUCTS WITH MANUFACTURING
DEFECTS, BETWEEN THE *RISK-BENEFIT*
TEST AND THE TEST OF *LEGITIMATE*
EXPECTATIONS OF THE CONSUMER

Abstract: The study aims at analysing the impact that the use of the risk-benefit test, respectively the test of legitimate expectations of the consumer has on the physiognomy of civil liability for damage caused by defective products, especially in terms of preserving the objective nature of this type of liability, detached from the element of culpable action or omission. Using the 'risk-benefit' balance, courts can specifically assess the defect of a product, including both narrow manufacturing defects and design defects, respectively deficiencies/omissions in offering correct and complete consumer information. The architecture of liability for defective products is strongly influenced by the jurisprudential option for the risk-utility test, with the possible association of the test results of legitimate expectations of consumers, which characterized the objective liability for defective products as a separate species of civil liability that perpetuates detachment from the criterion of fault or negligence of the manufacturer/importer of the product with manufacturing defects.

Key-words: strict liability, manufacturing defects, risk-benefit test, legitimate expectations, consumer.

Cuprins

I.	Observații introductive	109
A.	Utilizarea testului riscuri-utilitate (i), complementar testului așteptărilor legitime ale consumatorului (ii)	113
B.	<i>Torn in between</i>: are preeminență testul așteptărilor legitime ale consumatorului în raport cu testul riscuri-beneficii?	115
C.	<i>Design flaws, design defects</i> și sincopel nedepistate: ce deficiențe sunt reprezentative pentru defectuositatea produsului?	118
II.	Răspunderea obiectivă de tip <i>strict liability</i> vs. centrarea răspunderii producătorului pe elementul culpei	125
A.	„Fidelitatea” față de caracterul obiectiv al răspunderii speciale.....	125
B.	Erorile de identificare a producătorului: o aporie ce condiționează delimitarea sferei persoanelor responsabile.....	127
C.	Solidaritatea pasivă caracterială în materia răspunderii pentru carențele de securitate a produselor	134
D.	Clișeizată, însă recurentă: juxtapunerea peste regimurile de răspundere civilă preexistente	137
E.	Prejudiciul material autonom vs. prejudiciul material derivat (cauzat de defectul produsului)	143
III.	Premisele angajării răspunderii speciale a producătorilor/importatorilor și contrastul instalat prin raportare la versiunile răspunderii subiective	146
A.	Taxonomia defectelor acoperite de sfera materială: defecte de manufacturare vs. defecte de concepere și deficiențele informative.....	146
B.	Sinonimia contestată a raportului de cauzalitate și a certitudinilor științifice în materia cauzalității	150
C.	Limite temporale în exercitarea dreptului la acțiune în materia răspunderii speciale	156
D.	O aporie nedemodată: angajarea răspunderii speciale a producătorilor pentru defecte potențiale a căror manifestare nu s-a declanșat	158
IV.	Situații exceptate din sfera materială de incidență a răspunderii speciale	164
A.	Ineficacitatea juridică a clauzelor exoneratoare în materia răspunderii speciale	164

B. Exonerarea de răspundere a producătorilor/importatorilor în temeiul cauzelor de exceptare legală: o taxonomie nefluctuantă.....	165
V. Observații concludive.....	170
VI. ANEXE	173
ANEXA 1	173
ANEXA 2	175
ANEXA 3	177
ANEXA 4	179
ANEXA 5	183

I. Observații introductive

Definită ca „neînțeleasă” sau ca *under-theorised*, răspunderea civilă extracontractuală a producătorilor/importatorilor pentru prejudiciile generate de produsele cu defecte de manufacturare¹ continuă să suscite interogații legate de calibrarea condițiilor angajării sale, interogații care par

¹ A se vedea Mark A. GEISTFELD, „Strict Products Liability 2.0: The Triumph of Judicial Reasoning Over Mainstream Tort Theory”, *Journal of Tort Law*, vol. 14, Issue 2/2021, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3956019>, accesat în 23.07.2022; astfel cum subliniază autorul citat, „courts began applying it to products that did not malfunction and found that a test for defect based on consumer expectations often is indeterminate or can otherwise unduly limit liability in an important class of cases. To address these problems, most courts adopted the risk-utility test, a form of cost-benefit analysis that functions like the negligence standard of reasonable care. Relying on these cases, (...) Products Liability embraced the risk-utility test, jettisoned the consumer expectations test, and characterized strict products liability as a misleading label that perpetuates confusion about liability being strict when it instead is based on negligence. In response, a clear majority of courts have rejected this negligence-based framework and affirmed the continued vitality of strict products liability.”

să se multiplice exponențial, pe măsura semnalării unor dificultăți practice în utilizarea criteriilor clasice reprezentate de testul risc-utilitate și de eventuala utilizare a testului așteptărilor legitime ale consumatorului. Tehnic, testul riscuri-beneficii (balanța „risc – utilitate”) se referă la aplicarea, de către instanța de judecată, a criteriului preeminenței beneficiilor consumului unui produs cauzator de prejudicii, prin raportare la existența riscurilor anormale (de o gravitate anormală ori exorbitantă); aplicarea balanței „riscuri – utilitate” pentru a aprecia existența defectului produsului implică faptul că un produs poate fi considerat defectuos și atunci când beneficiile consumului sunt depășite ori vizibil surmontate de riscurile mult prea masive la care se supune consumatorul (fără a se transforma, însă, într-un criteriu dirimant sau ineluctabil). Excepție fac produsele medicamentoase și, în general, produsele farmaceutice care reprezintă unicul tratament pentru o anumită patologie², cât se admite devierea de la rezultatul aplicării balanței „risc – utilitate”.

Ca alternativă la testul riscuri – beneficii, instanțele de judecată pot utiliza testul așteptărilor legitime ale consumatorilor, care permite angajarea răspunderii producătorului pentru producerea de bunuri care sunt mai periculoase decât ar anticipa consumatorul rezonabil (utilizând standardul „consumatorului mediu”, cu o vigilență rezonabilă, iar nu exorbitantă). După cum s-a evidențiat în literatura de specialitate:

„Experiența judiciară din majoritatea statelor care au utilizat testul așteptărilor legitime ale consumatorilor demonstrează că acesta este ambiguu și imposibil de aplicat într-o manieră previzibilă. Testul este nepotrivit pentru reglementarea produselor complexe sau a piețelor cu consumatori eterogene; în plus, instanțele trebuie să aloce resurse

² A se vedea Bethany CORBIN, „When Things Go Wrong: Redefining Liability for the Internet of Medical Things”, în *South Carolina Law Review*, Vol. 71, No. 1/2019, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3375070>, accesat în 23.07.2022.

semnificative pentru a identifica convingerile *ex ante* ale consumatorilor cu privire la riscurile produselor, chiar și atunci când consumatorii nu aveau convingeri concrete despre pericolozitatea produselor la momentul achiziției. Celălalt test major pe care instanțele îl aplică defectelor de proiectare, testul risc-utilitate, nu este, de asemenea, bine definit. Mai mulți factori ai testului risc-utilitate sunt dificil de aplicat de către instanțe în mod consecvent și permit instanțelor să anuleze preferințele consumatorilor care ar putea fi dispuși să tolereze riscuri mai mari pentru prețuri mai mici.”³ – (t.n., J.G.).

Ne propunem, în paragrafele care urmează, să analizăm rolul jucat de aceste criterii de stabilire a pericolozității consumului unui produs, în economia răspunderii civile extracontractuale pentru prejudiciile generate de defectele de manufacturare ale produselor⁴; îndeosebi prin prisma prezervării caracterului obiectiv al acestei răspunderi, detașat de elementul culpei (ori al probării acțiunilor/omisiunilor culpabile, imputabile

³ Clayton MASTERMAN, K.W. VISCUSI, „The Specific Consumer Expectations Test for Product Defects”, *Indiana Law Journal*, 2021, *Vanderbilt Law Research Paper* No. 19-08, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3352125>, accesat în 23.07.2022.

⁴ Pentru detalii cu privire la asimilarea răspunderii pentru prejudiciile cauzate consumatorilor de *Internet of Things* (IoT) unei răspunderi pentru produsele cu defecte, a se vedea Federica GIOVANELLA, „Can ‘Things’ Be Defective Products? The Applicability of the Product Liability Directive to the Internet of Things”, în *Revue européenne de droit de la consommation / European Journal of Consumer Law*, nr. 3/2020, p. 589-611, disponibil la <https://ssrn.com/abstract=4023266> și <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4023266>, accesat în 23.07.2022. Autoarea citată subliniază că: „*This Directive has proved to be an effective tool both in addressing cases of defective products and in balancing the interests of consumers and producers, but the advent of the IoT could jeopardize the Directive’s effectiveness. Indeed, Things have a dual nature comprising tangible and non-tangible components. This can make it difficult to classify them as “products” under the Directive. The definition of defect plays a crucial role as well, as it is often challenging to understand whether the intangible part of a product is defective and whether the producer could remedy the defect after the placing the product on the market.*”

producătorului/importatorului). Utilizând balanța „riscuri-beneficii”, instanțele de judecată pot aprecia în ce măsură defectuoșitatea unui produs⁵, incluzând atât defectele de manufacturare în sens restrâns, cât și defectele de concepere⁶, respectiv deficiențele/omisiunile de informare corectă și completă a consumatorilor, justifică angajarea răspunderii civile a producătorului/importatorului respectivului lot de produse a cărui punere în circulație a avut loc fără depistarea defectelor.

⁵ Pentru dezvoltări, a se vedea Christoph BUSCH, „Rethinking Product Liability Rules for Online Marketplaces: A Comparative Perspective”, postat în 31.07.2021, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3897602>, accesată în 23.07.2022; Michael P. CHATZIPANAGIOTIS, „Product Liability Directive and Software Updates of Automated Vehicles”, în *Proceedings of SETN 2020 - 11th Hellenic Conference on Artificial Intelligence 2020*, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3759910>, accesat în 23.07.2022; S. NIGAM, „From Caveat Emptor to Caveat Venditor: The Consumer Protection Act 2019 And the Consumer Rights”, postat în 22.10.2020, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3716666>, accesată în 23.07.2022.

⁶ Pentru problematica angajării răspunderii pentru produsele defectuoase în perimetrul utilizării inteligenței artificiale, a se consulta Carlos Gómez LIGÜERRE, Tomás Gabriel GARCÍA-MICÓ, „Responsabilidad por daños causados por la Inteligencia Artificial y otras tecnologías emergentes”, *InDret*, Vol. 1, 2020, pp. 501-511, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3535519>, accesat în 23.07.2022; Michael P. CHATZIPANAGIOTIS, George LELOUDAS, „Automated Vehicles and Third-Party Liability: A European Perspective”, *University of Illinois Journal of Law, Technology & Policy* 2020, pp. 109-199, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3519381>, accesat în 23.07.2022.

A. Utilizarea testului riscuri-utilitate (i), complementar testului așteptărilor legitime ale consumatorului (ii)

După cum s-a subliniat în literatura de specialitate⁷, „Conform prevederilor Directivei Consiliului 85/374/CEE, răspunderea reglementată depinde în mod esențial de dovada defectuoșității unui produs. Această noțiune centrală în economia textelor directivei a alimentat, totuși, pentru mult timp, dezbaterile cu privire la gradul în care acest tip de răspundere se bazează pe o abordare centrată exclusiv pe siguranța consumului sau dacă, dimpotrivă, o abordare riscuri-beneficii ar putea fi admisă” – (t. n., J.G.). De asemenea, s-a evidențiat de către importanți doctrinari că:

„Testul specific privind așteptările consumatorilor s-ar aplica oricărui produs sau componentă a produsului pentru care consumatorii au așteptări *ex ante* clare, articulabile, cu privire la funcționalitatea produsului. În baza rezultatelor testului așteptărilor legitime ale consumatorului, un pârât este răspunzător dacă, în respectivul caz, consumatorii se așteptau ca utilizarea unui astfel de produs să contribuie la reducerea unui anumit risc, iar utilizarea ori consumului produsului a contribuit faptic la augmentarea aceluiași tip de risc. În mod similar, dacă un produs a fost menit să transmită ori să genereze anumite beneficii ca urmare a consumului, dar, faptic, a cauzat prejudicii consumatorilor, produsul în cauză nu a trecut testul așteptărilor legitime. De exemplu, dacă defectuoșitatea sistemului de *airbag-uri* a amplificat riscul de rănire a pasagerului în urma impactului autovehiculului implicat într-un accident, mai degrabă decât să diminueze riscul producerii unor leziuni, respectivul produs ar eșua în parcurgerea testului așteptărilor legitime ale consumatorilor. Prin deturnarea atenției analiștilor dinspre amploarea așteptărilor legitime ale consumatorilor către o identificare mai simplă a direcției în care consumatorii se așteptau ca riscurile să

⁷ În acest sens, a se vedea Marta SANTOS SILVA, Duncan FAIRGRIEVE, Piotr MACHNIKOWSKI, Jean-Sébastien BORGHETTI, Anne KEIRSE, „Relevance of Risk-Benefit Considerations for Assessment of Defectiveness”, postat în 22.04.2019, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=3383137>, accesată în 23.07.2022.

se producă, testul așteptărilor specifice crește gradul de administrabilitate a răspunderii pentru produsele defecte și surprinde cele mai multe dintre aspectele decisive pe care teoria tradițională a așteptărilor rezonabile ale consumatorilor le oferă.”⁸ – (t. n., J.G.).

Volatilitatea (dacă nu chiar superficialitatea) testului așteptărilor legitime ale consumatorului nu a scăpat atenției vigilente a doctrinei⁹, care a punctat caracterul inadecvat al acestui criteriu într-o suită de cazuri practice în care consumatorul cu un nivel mediu de informare și cu capacități raționale medii ar fi dezarmat în fața sarcinii de a estima corect gradul de probabilitate al producerii unor riscuri asociate consumului unui produs a cărui punere pe piață a fost autorizată de organismele competente, fără ca aceasta să excludă incidente precum contaminarea unui lot de produse pus în circulație ori imposibilitatea depistării defectelor în procesul de producție.

⁸ Clayton MASTERMAN, K.W. VISCUSI, „The Specific Consumer Expectations Test for Product Defects”, *cit. supra*, p. 2.

⁹ A se vedea Mark A. GEISTFELD, *op.cit.*, p. 9; autorul citat subliniază că: „*In the contractual exchange of contaminated food, the buyer reasonably expected that the food would be fit for human consumption, and the seller impliedly represented as much by offering to sell food products. The transaction instead involved contaminated food that frustrated the buyer's expectation of product quality in a manner that contract law does not adequately remedy, a pervasive problem that can erode consumer confidence and potentially impede food transactions, arguably the first important form of commercial exchange.*”

B. *Torn in between:* are preeminență testul așteptărilor legitime ale consumatorului în raport cu testul riscuri-beneficii?

Fizionomia contemporană a răspunderii speciale pentru produsele defectuoase este tributară „bătăliei” pentru preeminență duse de cele două posibile criterii de apreciere a defectuozității produsului, și anume testul așteptărilor legitime ale consumatorului în raport cu testul riscuri-beneficii; departe de a se contura o veritabilă ierarhie sau preeminență, fiecare dintre acestea prevede un rol diferit pentru instanțele de judecată: raportarea la un etalon abstract, al consumatorului mediu, cu luarea în calcul a așteptărilor sale tipice în materia siguranței consumului unui anumit produs și, pe celălalt versant, angajarea în administrarea pieselor de probatoriu (expertize de specialitate, îndeosebi) din care să reiasă ponderea diferită, vizibil (nerezonabil) exorbitantă a riscurilor consumului prin raportare la beneficiile consumului/utilizării respectivului produs¹⁰. La unul din poli, testul

¹⁰ Paradigmatic pentru aplicarea testului riscuri – utilitate rămâne cazul Thalidomidei, o substanță medicamentoasă administrată pentru ameliorarea stărilor de indispoziție abdominală și reflux gastric pe durata sarcinii (beneficii minore ori insignifiante prin raportare la riscurile exorbitante); în noiembrie 1961, administrarea thalidomidei a fost interzisă, iar produsul medicamentos a fost retras de pe piață din cauza presiunii masive din partea presei și a grupurilor de consumatori. Conform estimărilor experților, administrarea thalidomidei femeilor însărcinate a condus la decesul a aproximativ 2.000 de nou-născuți și a favorizat apariția a peste 10.000 cazuri de defecte congenitale grave, dintre care aproximativ 5.000 în Germania de Vest; cercetările ulterioare au dovedit că thalidomida acționează prin promovarea degradării unei game neașteptat de largi de factori de transcripție (proteine celulare care ajută la activarea sau dezactivarea genelor, în genomul uman), inclusiv a unuia din acești factori (SALL4), rezultatul fiind eliminarea completă a SALL4 din celulele umane.

așteptărilor rezonabile ale consumatorilor¹¹, conform căruia un pârât este răspunzător dacă au fabricat un produs care este lansat pe piață în stare defectuoasă și periculos într-o măsură dincolo de ceea ce ar fi contemplat drept un grad obișnuit de risc, de către consumatorul care a achiziționat respectivul produs, prin prisma cunoștințelor obișnuite ori comune posedate de „consumatorul mediu”, în ceea ce privește caracteristicile acelui produs, implică angajarea răspunderii obiective a producătorilor pentru produse care prezintă riscuri de siguranță peste limita rezonabilității ori peste pragul de siguranță așteptat de consumatori. La polul opus, testul risc-utilitate, în temeiul căruia un inculpat este răspunzător dacă riscurile previzibile (de a cauza prejudicii) prezentate de produsul incriminat ar fi putut fi redus, moderat sau evitat, prin adoptarea unui *design* alternativ rezonabil (în cazul defectelor de concepere, când produsul a fost conceput în baza unor parametri tehnici conform cărora beneficiile consumului sunt excedate într-o manieră exorbitantă de riscurile de securitate aduse de consumul respectivului produs), folosește paradigma-cadru a unei neglijențe imputabile producătorului, care a acceptat demararea procesului de producție în baza unor planuri concepute într-o manieră excesiv de riscantă prin raportare la beneficiile ori la utilitatea-*target* (așa-numitele *design flaws*).

În practică, instanțele de judecată au pendulat între cele două criterii: în literatura de specialitate, s-a evidențiat că instanțele fie au adoptat cu intermitențe unul dintre acestea, fie au utilizat ambele teste,

„lăsând producătorii și consumatorii să navigheze într-un peisaj juridic fragmentat și neomogen (...) în special pentru produsele

¹¹ Alan BUTLER, „Products Liability and the Internet of (Insecure) Things: Should Manufacturers Be Liable for Damage Caused by Hacked Devices?”, postat în 19.04.2017, publicat în *University of Michigan Journal of Law Reform* 2018, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=2955317>, accesat în 23.07.2022.

comercializate pe piețele interne. După cum era de așteptat, atât testul tradițional al așteptărilor consumatorilor, cât și testul risc-utilitate au merite diferite. Testul așteptărilor consumatorilor stimulează producătorii să lanseze pe piață produse care nu bruschează așteptările rezonabile ale consumatorului, în materie de siguranță, reducând probabilitatea ca produsele aflate în circulație să dăuneze în mod neașteptat sănătății consumatorilor. Însă scopul testului privind așteptările rezonabile ale consumatorilor este potențial nelimitat și, din acest motiv, nu foarte bine definit. Deoarece consumatorii sunt departe de a estima ori de a anticipa într-o manieră corectă gradul de pericolozitate prezentat de consumul unui produs, aproape invariabil apariția unui rezultat nefavorabil al utilizării produsului ori a unor efecte adverse va contraria așteptările rezonabile ale consumatorilor în aproape toate situațiile depistării unor defecte ale produsului. În toate aceste cazuri, rezultatele nefavorabile ale utilizării produsului declanșează premise pentru a angaja răspunderea producătorului sau defectul poate fi reținut doar dacă efectele negative constituie o încălcare semnificativă a așteptărilor consumatorilor? Nici alternativa utilizării testului risc-utilitate nu funcționează ireproșabil: merge mult mai bine; distanțându-se de răspunderea extrasă din percepțiile consumatorilor, utilizarea testului riscuri-beneficii cel mai probabil stimulează companiile să accepte antamarea unor măsuri de precauție eficiente în etapele manufacturării, dar s-a dovedit dificil de implementat sau de prezis.”¹² – (t. n., J.G.).

¹² Clayton MASTERMAN, K.W. VISCUSI, „The Specific Consumer Expectations Test for Product Defects”, *cit. supra*, p. 3.

C. ***Design flaws, design defects* și sincopel nedepistate: ce deficiențe sunt reprezentative pentru defectuoazitatea produsului?**

Aproape clișeizată, fraza stereotipă potrivit căreia prin „produs cu defecte” se înțelege produsul¹³ în privința căruia modul de prezentare sau utilizarea previzibilă la data achiziționării nu oferă siguranță consumatorilor, provocând pagube acestora (Anexa C.cons., pct. 30) continuă să ridice interogații practice. Nu doar defectele de manufacturare *stricto sensu* sunt incluse în sfera materială de aplicare a acestui tip de răspundere civilă, ci și defectele de concepere (așa-numitele *design flaws* ori *design defects*), respectiv deficiențele/omisiunile de informare corectă și completă a consumatorilor (asupra riscurilor consumului, asupra ingredientelor, caracteristicilor tehnice, performanțelor limitate ale produsului etc.). Absența informațiilor privind riscurile rezultând din folosirea normală și previzibilă a produselor, în cuprinsul prospectului, cărții tehnice, manualului de utilizare, informațiilor de pe etichetă/ambalajul produsului, reprezintă *per se* un defect¹⁴ al produsului pentru care poate fi antrenată răspunderea producătorului/importatorului în spațiul U.E., pentru prejudiciul

¹³ În accepțiunea imprimată în textul art. 2 din Directiva 85/374/CEE, prin „produse” se înțeleg bunurile mobile, chiar în cazul în care sunt încorporate în alte bunuri mobile sau într-un bun imobil; termenul „produs”, de asemenea, include electricitatea livrată consumatorilor. Textul complet al Directivei 85/374/CEE poate fi consultat la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A01985L0374-19990604>, accesat în 23.07.2022. Sunt, de asemenea, incluse produsele alimentare defectuoase, produsele farmaceutice, precum și produse ale corpului uman (organe prelevate pentru transplanturi, sângele recoltat și ambalat, materialul genetic reproductiv și alte celule prelevate din corpul uman),

¹⁴ A se vedea Anexa 1.

fizic/patrimonial cauzat consumatorilor produsului cu defecte¹⁵. Pot fi, astfel, identificate trei categorii de defecte¹⁶ imputabile producătorilor:

(a) defectele de manufacturare *stricto sensu*, datorate sincopelor nedorite din lanțul de producție (erori umane, defecțiuni ale instalațiilor/utilajelor de producție etc.); în aceste ipoteze, din compararea caracteristicilor produsului rezultat cu caracteristicile prototipului, rezultă inadvertențe, produsul rezultat neîntrunind parametrii tehnici pe care producătorul a intenționat să îi atingă;

(b) defecte de concepere (modul în care a fost proiectat/conceput produsul presupune riscuri ale consumului care depășesc nepermis demult beneficiile consumului respectivului produs); din balanța „riscuri – utilitate” aplicată în aceste cazuri, rezultă că riscurile consumului surmontează nepermis de mult beneficiile produsului pentru consumatorul final; în respectivele ipoteze, diametral opuse situațiilor descrise ca reprezentând „defectele de manufacturare *stricto sensu*”, produsul obținut în procesul de manufacturare întrunește parametrii tehnici pe care producătorul a intenționat să îi atingă, însă producătorul a acceptat demararea procesului de producție în baza unor propuneri de concepere excesiv de riscante pentru siguranța fizică a consumatorului final;

¹⁵ Pentru problematica angajării răspunderii (subsidiare și/sau solidare a) persoanei juridice care exploatează platforme de comerț electronic, pentru produsele cu defecte de manufacturare comercializate de către terții producători prin intermediul platformei digitale, a se vedea Erdem BÜYÜKSAGIS, „Liability of E-Commerce Platforms for Third-Party Defective Products”, în Eva Maria BELSER, Pascal PICHONNAZ, Hubert STÖCKLI (coord.), *Le droit sans frontières – Recht ohne Grenzen – Law without Borders, Mélanges pour Franz Werro*, Bern, 2022, p. 127-141, disponibil la <https://ssrn.com/abstract=4127999>, accesat în 23.07.2022.

¹⁶ A se vedea Anexa 2.

(c) deficiențe de informare¹⁷ (absența informațiilor privind riscurile rezultând din folosirea normală și previzibilă a produselor, în cuprinsul prospectului, cărții tehnice, manualului de utilizare, informațiilor de pe etichetă/ambalajul produsului); pentru omisiunile informative/informațiile eronate ori ostensibil incomplete, poate fi angajată răspunderea producătorului sau importatorului produselor în U.E., ca în cazul primelor două categorii de defecte.

Potrivit art. 3 din Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte, cu modificările ulterioare¹⁸ (care a transpus în dreptul intern Directiva 85/374/CEE), producătorul răspunde pentru prejudiciul actual și pentru cel viitor, cauzate de defectul produsului său. Din cuprinsul art. 4 rezultă că răspunderea producătorului nu este limitată în situația în care paguba este determinată, cumulativ, de defectul produsului și de acțiunea sau omisiunea unei terțe persoane, menționându-se că această dispoziție nu aduce atingere dreptului producătorului de a promova acțiuni în justiție împotriva terțului,

¹⁷ Mark GEISTFELD, „Strict Products Liability 2.0: The Triumph of Judicial Reasoning (...)”, *loc. cit. supra*. Autorul citat reține că: „*For the remaining cases in which products do not malfunction, any defects must involve the product design, instructions about safe use, or warnings of inherent dangers. Because these defects are not defined by product malfunctions, they are not adequately addressed by the consumer expectations test (...). To solve this problem, most courts incorporated a new liability rule, the risk-utility test, into the framework of strict products liability.*”

¹⁸ Republicată în temeiul prevederilor art. V, lit. k) din Titlul III din Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor, publicată în M.of.: 899/28 decembrie 2007, dându-se textelor o nouă numerotare. Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte a fost inițial publicată în M.of.: 552/22 iunie 2004.

în condițiile legii, ceea ce înseamnă că, în primă fază, dacă defectul din fabricație al produsului coexistă cu elemente ce țin de culpa unui terț, producătorul va fi ținut responsabil față de victima prejudiciului pentru acoperirea financiară a acestuia, ulterior producătorul/importatorul pârât devenind reclamant într-o eventuală acțiune în regres îndreptată contra altor actori implicați în lanțul de producție/distribuție/procurare și prelucrare a materiei prime ori a componentelor și consumabilelor etc.

Se cuvine menționat, totodată, că, în această materie a răspunderii extra-contractuale pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defecte, operează regula răspunderii civile solidare, astfel încât, potrivit art. 10 din Legea nr. 240/2004, modificată prin Legea nr. 76/2012, dacă mai multe persoane sunt răspunzătoare pentru paguba generată în patrimoniul consumatorului, aceste persoane responsabile răspund solidar. După cum se precizează în cuprinsul art. 6, pentru angajarea răspunderii civile a producătorului, persoana prejudiciată trebuie să facă dovada pagubei, a defectului și a raportului de cauzalitate dintre defect și prejudiciul înregistrat. Conform dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 240/2004, modificată prin Legea nr. 76/2012, orice clauze contractuale de limitare sau exonerare de răspundere a producătorului sunt lovite de nulitate absolută, nefiind permisă exonerarea profesioniștilor responsabili pentru prejudiciile fizice (biologice) ori patrimoniale cauzate de defectele de manufacturare *lato sensu*.

Relevante în contextul definirii produselor defectuoase sunt și dispozițiile art. 6, alin. (1) din Directiva 85/374/CEE, conform căroră (1) un produs prezintă defecte atunci când „nu oferă siguranța la care o persoană se poate aștepta, ținând seama de toate împrejurările, printre care: (a) prezentarea produsului; (b) utilizarea căreia îi este destinată în mod rațional produsul; (c) momentul punerii în circulație a produsului”; *upgrade-ul* unui produs nu reprezintă *per se* un temei pentru reținerea existenței unui defect

al versiunii anterioare, întrucât, potrivit prevederilor art. 6, alin. (2), „un produs nu poate fi considerat defect pentru simplul motiv că un produs mai bun a fost pus în circulație ulterior”.

Produsele sigure sunt definite, în textul art. 3, pct. (2) din Propunerea de Regulament U.E. privind siguranța generală a produselor (2021)¹⁹, ca referindu-se la „orice produs care, în condiții de utilizare ori utilizare greșită normale sau care pot fi prevăzute în mod rezonabil, inclusiv pe durata efectivă de utilizare, nu prezintă niciun risc sau prezintă doar riscurile minime

¹⁹ Din preambulul Propunerii (elaborate în 2021) de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului, privind siguranța generală a produselor, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 87/357/CEE a Consiliului și a Directivei 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului, rezultă că această „propunere de regulament privind siguranța produselor de consum este în conformitate cu Noua agendă din 2020 privind consumatorii, care vizează: (i) să actualizeze și să modernizeze cadrul general pentru siguranța produselor de consum nealimentare; (ii) să își păstreze rolul de plasă de siguranță pentru consumatori; (iii) să adapteze dispozițiile la provocările generate de noile tehnologii și de vânzările online și (iv) să asigure condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi. Deși va înlocui Directiva 2001/95/CE privind siguranța generală a produselor („DSGP”), propunerea va continua să se aplice produselor de consum nealimentare fabricate. Regulamentul propus va asigura, de asemenea, continuitatea cu DSGP prin: (i) cerința ca produsele de consum să fie „sigure”; (ii) stabilirea anumitor obligații pentru operatorii economici și (iii) prevederea unor dispoziții privind elaborarea de standarde în sprijinul cerinței generale de siguranță. De asemenea, regulamentul propus aliniază normele de supraveghere a pieței aplicabile produselor care nu intră în domeniul de aplicare al legislației de armonizare a UE („produse nearmonizate”) la normele aplicabile produselor care intră în domeniul de aplicare al legislației de armonizare a UE („produse armonizate”), astfel cum se prevede în Regulamentul (UE) 2019/1020. Textul integral al Propunerii de Regulament este disponibil la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0346>, accesată în 23.07.2022.

compatibile cu utilizarea produsului, considerate ca fiind acceptabile și respectând un nivel ridicat de protecție a siguranței și a sănătății consumatorilor”; prin „produs” se înțelege, în acest context, „orice articol interconectat sau nu cu alte articole, furnizat sau pus la dispoziție, contra cost sau gratuit, în cursul unei activități comerciale, inclusiv în contextul furnizării unui serviciu – care este destinat consumatorilor sau care poate, în condiții care pot fi prevăzute în mod rezonabil, să fie utilizat de consumatori chiar dacă nu le este destinat”, conform definiției incluse în art. 3, pct. (1) din Propunerea de Regulament U.E. privind siguranța generală a produselor²⁰.

Noțiunea de „risc grav” utilizată în cuprinsul Propunerii de Regulament U.E. privind siguranța generală a produselor se referă, după cum rezultă din textul art. 3, pct. (5), la „un risc pentru care, pe baza unei evaluări a riscurilor și luând în considerare utilizarea normală și previzibilă a produsului, combinația dintre probabilitatea apariției unui pericol de vătămare și gradul de severitate a respectivei vătămări necesită o intervenție

²⁰ Relevantă este prevederea par. (4) al art. 40 din propunerea de Regulament U.E., conform căreia, în cazul amenzilor, „cuantumul maxim al sancțiunilor este de cel puțin 4 % din cifra de afaceri anuală a operatorului economic sau, după caz, a pieței online, realizată în statul membru sau statele membre în cauză.”

După cum se indică în cuprinsul par. 5 al art. 40 din Propunerea de Regulament U.E. privind siguranța generală a produselor, „Statele membre pot impune, de asemenea, penalități cu titlu cominatoriu pentru a obliga operatorii economici sau piețele *online*, după caz: (a) să pună capăt unei încălcări a dispozițiilor prezentului regulament; (b) să respecte o decizie de dispunere a unor măsuri corective; (c) să furnizeze informații complete și corecte ; (d) să se supună unei inspecții; (e) să permită autorităților de supraveghere a pieței să efectueze extragerea datelor din interfețele *online*.”

rapidă din partea autorităților de supraveghere a pieței, inclusiv cazurile în care efectele riscului nu sunt imediate”²¹.

²¹ În textul art. 35 din Propunerea de Regulament U.E. privind siguranța generală a produselor, este descrisă paleta măsurilor reparatorii disponibile pentru carențele de siguranță a consumului, arătându-se că dreptul la măsuri reparatorii se referă la posibilitatea consumatorului de a obține o măsură reparatorie eficientă, cu caracter non-oneros (care să nu presupună costuri suplimentare) și care să poată fi implementată într-un interval de timp rezonabil (rămânând în continuare incidente prevederile specifice în materia carențelor de conformitate, astfel cum sunt acestea gestionate în textul Directivei 2019/771): „(1). Fără a aduce atingere Directivei (UE) 2019/771, în cazul unei rechemări, operatorul economic responsabil de rechemare oferă consumatorului o măsură reparatorie eficientă, gratuită și în timp util. Această măsură reparatorie constă în cel puțin unul dintre următoarele elemente: (a) repararea produsului rechemat; (b) înlocuirea produsului rechemat cu un produs sigur, de același tip și cel puțin de aceeași valoare și calitate; (c) rambursarea valorii produsului rechemat. (2). Repararea, eliminarea sau distrugerea produsului de către consumatori sunt considerate măsuri reparatorii eficiente numai în cazul în care pot fi efectuate cu ușurință și în condiții de siguranță de către consumator. În astfel de cazuri, operatorul economic responsabil de rechemare pune la dispoziția consumatorilor instrucțiunile necesare și/sau, în cazul reparării de către consumatori, piesele de schimb gratuite sau actualizările *software-ului*. (3). Măsura reparatorie nu trebuie să implice inconveniente semnificative pentru consumator. Consumatorul nu suportă costurile de expediere sau de returnare în alt mod a produsului. Pentru produsele care, prin natura lor, nu sunt portabile, operatorul economic ia măsurile necesare pentru colectarea produsului.”

II. Răspunderea obiectivă de tip *strict liability* vs. centrarea răspunderii producătorului pe elementul culpei

A. „Fidelitatea” față de caracterul obiectiv al răspunderii speciale

Recurentă în ultimele decenii, ideea detașării răspunderii speciale a producătorului/importatorului de elementul culpei²² a persistat în pofida eventualelor contestări; pentru ca răspunderea civilă a producătorului/importatorului (ori a însuși distribuitorului, în cazul neidentificării persoanelor din primele categorii) pentru defectele produselor care au cauzat un prejudiciu corporal sau patrimonial să fie angajată, este suficient să fi existat o faptă ilicită (punerea în circulație a unui produs cu defecte) aflată în raport de cauzalitate cu prejudiciul ce a fost cauzat, nefiind necesar ca această faptă să poată fi imputată autorului ei ori, în alți termeni, consumatorul fiind dispensat de a face dovada existenței vinovăției ori a neglijenței grave a persoanei responsabile în contextul unei acțiuni/omisiuni care a afectat nivelul de securitate al consumului respectivului produs. Nu se solicită, astfel, reclamantului (persoana prejudiciată) să probeze că fapta

²² A se vedea, pentru dezvoltări, Mark GEISTFELD, „Strict Products Liability 2.0: The Triumph of Judicial Reasoning (...)”, *loc. cit. supra*. Autorul citat reține că: „*The prevailing scholarly opinion about this matter is confused; its fixation on negligence ignores the implied warranty rationale for strict products liability. Having been largely formulated as a rule of contract law, the implied warranty is under-theorized as a tort doctrine. Once adequately developed, the tort version of the implied warranty shows why courts have transformed the rule of strict products liability from the last century into a more comprehensive regime – ‘strict products liability 2.0’ – that relies on consumer expectations to incorporate the risk-utility test into the framework of strict products liability.*”

ilicită a fost realizată cu intenție²³, stabilirea vinovăției nefiind necesară în materia răspunderii speciale a producătorului/importatorului, astfel încât consumatorul reclamant nu va fi ținut să dovedească faptul că autorul acțiunii/omisiunii a prevăzut consecințele conduitei sale și a urmărit ori, cel puțin, a acceptat producerea acestora²⁴. Astfel, existența vinovăției sub forma intenției ori a omisiunii culpabile este irelevantă în perimetrul angajării răspunderii speciale extracontractuale²⁵ pentru defectele de manufacturare ori de concepere, respectiv pentru carențele informative.

²³ A se vedea, pentru precizări legate de exercitarea rolului activ al instanței de judecată, Nicolae-Horia ȚIȚ, „Situatii particulare referitoare la exercitarea rolului activ al judecătorului în procesul civil”, în Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, seria Științe Juridice, Vol. 45, nr. 2/2019, p. 29-44.

²⁴ Pentru problematica intervenției instanței, în virtutea rolului activ al judecătorului, în stabilirea faptelor deduse judecății, a se vedea Nicolae-Horia ȚIȚ, „Rolul activ al judecătorului în identificarea și calificarea actelor și faptelor deduse judecății. Câteva considerații”, în Revista Română de Drept Privat nr. 1/2021, p. 174-199.

²⁵ Însuși caracterul extracontractual al acestui tip de răspundere civilă a fost plasat anterior sub semnul întrebării, menținându-se însă; pentru relatarea acestor controverse, a se vedea Mark GEISTFELD, „Strict Products Liability 2.0: The Triumph of Judicial Reasoning (...)”, *cit. supra*, p. 6; autorul citat evidențiază că: „*The implied warranty is routinely conceptualized as a rule of contract law governing commercial transactions, and so it has been ‘under-theorized’ in the [tort] context of products causing physical harm.*”

B. Erorile de identificare a producătorului: o aporie ce condiționează delimitarea sferei persoanelor responsabile

Producătorul este, în principiu, ținut răspunzător pentru acoperirea prejudiciului cauzat consumatorului, întrucât: (i) a controlat procesul de producție și (ii) pentru că, obținând profit din activitatea de producție, trebuie să își asume riscurile rezultând din derularea acestor activități; în măsura în care producătorul nu poate fi depistat sau identificat, importatorul produsului în U.E. va fi pârât în acțiunea introdusă de consumator; în cel de-al treilea rând, acțiunea reclamantului consumator poate fi îndreptată contra distribuitorului direct al produsului cu defecte, dacă acesta nu comunică identitatea producătorului/importatorului (ulterior, distribuitorul condamnat la plata despăgubirilor beneficiind de o acțiune în regres contra importatorului/distribuitorului produsului cu defecte). Se cuvine menționat că, potrivit dispozițiilor art. 3 din Directiva 85/374/CEE, categoria „producătorilor” include fabricantul unui produs finit, producătorul oricărei materii prime sau fabricantul unei părți componente, precum și pe „orice persoană care, aplicându-și numele, marca sau alt semn distinctiv pe produs, se prezintă drept producătorul acestuia”; de asemenea, conform paragrafului secund al articolului citat, „orice persoană care importă un produs în Comunitate, în scopul vânzării, locațiunii, leasing-ului sau altei forme de distribuție în cadrul activității sale comerciale, este considerat producător”, în accepțiunea reținută de dispozițiile Directivei 85/374/CEE și este răspunzător ca „producător” în raporturile cu consumatorii prejudiciați de defectele de manufacturare *lato sensu*. Totodată, este necesar de specificat că,

în ipotezele în care nu poate fi identificat producătorul produsului²⁶, orice furnizor este considerat drept producător, cu excepția cazului în care acesta comunică persoanei prejudiciate, în termen util, identitatea producătorului sau a persoanei care i-a furnizat produsul; conform prevederilor art. 3 pg. (3) din Directiva 85/374/CEE, aceleași norme privitoare la răspunderea civilă extra-contractuală se aplică pentru importatorul produsului (în sensul în care „orice furnizor este considerat drept producător”), în cazul unui produs importat, în cazul în care pe acesta (pe ambalajul acestuia, prospect, fișa tehnică, formularul de instrucțiuni, formularul de garanție comercială etc.) nu este indicată identitatea importatorului menționat în textul art. 3, alin. (2), chiar în situațiile în care identitatea producătorului poate fi stabilită prin ipoteză, însă acesta nu este situat în spațiul U.E., iar identitatea importatorului nu poate fi stabilită cu certitudine; în aceste ipoteze, orice furnizor al produselor către consumator va fi tratat ca „producător” și va putea figura ca pârât în acțiunea în stabilirea plății de despăgubiri către victima prejudiciului biologic/patrimonial.

Prin decizia CJUE din 21 decembrie 2011, în cauza C-495/10²⁷, având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de

²⁶ După cum rezultă din prevederile art. 2, par. (1), pct. 5 din Legea nr. 240/2004, republicată, „dacă producătorul unui produs nu poate fi identificat, fiecare furnizor al produsului respectiv va fi tratat drept producător, dacă el nu comunică consumatorului prejudiciat, într-un interval de timp rezonabil, datele de identificare a producătorului sau a persoanei care i-a furnizat produsul; această dispoziție este valabilă și pentru un produs importat, în cazul în care produsul nu indică identitatea importatorului prevăzut la pct. 3 ori 4, chiar dacă este precizat numele producătorului.”

²⁷ Textul integral al deciziei CJUE în cauza C-495/10 este disponibil la adresa <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Duttrueux&docid=117194&pageIndex=0&doclang=ro&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1064703#ctx1>, accesată în 23.07.2022.

Conseil d'État (Franța), în procedura *Centre hospitalier universitaire de Besançon împotriva Thomas Dutrueux, Caisse primaire d'assurance maladie du Jura*²⁸, s-a reținut că „răspunderea unui prestator de servicii care

²⁸ Elementele factuale în cauza C-495/10 *Dutrueux* au fost următoarele: Pacientul Dutrueux, în vârstă de 13 ani la data producerii prejudiciului corporal, a suferit arsuri în cursul unei intervenții chirurgicale efectuate la 3 octombrie 2000 la CHU din Besançon, aceste arsuri fiind cauzate de o saltea electrică pe care dl. Dutrueux a fost așezat în timpul intervenției chirurgicale și care prezenta defecțiuni la sistemul de reglare a temperaturii.

Prin hotărârea din 27 martie 2007, Tribunalul Administrativ din Besançon a obligat clinica de servicii medicale CHU din Besançon la repararea prejudiciilor astfel produse pacientului Dutrueux, prin plata către acesta din urmă a sumei de 9.000 € și către *Caisse primaire d'assurance maladie de Jura* a sumei de 5.974,99 €.

Întrucât apelul pe care l-a introdus împotriva acestei hotărâri Curtea Administrativă de Apel din Nancy a fost respins prin hotărârea din 26 februarie 2009, clinica pârâtă CHU din Besançon a introdus recurs la *Conseil d'État*. În susținerea recursului formulat, recurenta a arătat că, prin decizia Curții de Apel Nancy se încalcă prevederile Directivei 85/374, în special art. 13, prin faptul că se stabilește că această directivă nu împiedică aplicarea principiului jurisprudențial potrivit căruia clinica medicală răspunde, chiar și în absența unei culpe/fapte imputabile acestuia în calitate de prestator de servicii, pentru consecințele prejudiciabile pentru utilizatori ale funcționării defectuoase a echipamentelor sau a produselor utilizate în cadrul îngrijirilor acordate. Astfel, ar rezulta din directiva menționată, astfel cum a fost transpusă în dreptul intern francez, că, în măsura în care producătorul saltelei/păturii electrice poate fi identificat în mod corespunzător, precum în speță, acesta trebuie considerat singurul răspunzător.

Instanța de trimitere a considerat că soluția în litigiul cu care era sesizată ar depinde de împrejurarea dacă regimul de răspundere definit de Directiva 85/374 privește prejudiciile pe care utilizatorul unui produs cu defect le-a cauzat unui terț în cadrul unei prestări de servicii efectuate în beneficiul acestuia din urmă. În aceste condiții, *Conseil d'État* (Franța) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare: „(1) Având în vedere dispozițiile art. 13, Directiva 85/374 permite instituirea unui regim de răspundere întemeiat pe situația specială a pacienților instituțiilor publice de sănătate, în măsura în care acestora li se recunoaște, printre altele, dreptul de a obține din partea acestor

utilizează, în cadrul unei prestări de servicii, precum îngrijirile acordate în cadrul unui spital sau al unei clinici medicale, echipamente sau produse cu defect pe care nu le-a produs el însuși, în sensul dispozițiilor art. 3 din Directiva 85/374/CEE (...) și cauzează, prin aceasta, prejudicii beneficiarului prestației, nu intră în domeniul de aplicare al directivei menționate. Prin urmare, această directivă nu se opune ca un stat membru să instituie un regim, precum cel în discuție în acțiunea principală, care prevede răspunderea unui asemenea prestator pentru prejudiciile astfel cauzate, chiar în absența oricărei culpe imputabile acestuia, cu condiția totuși să i se garanteze persoanei prejudiciate și/sau prestatorului menționat posibilitatea de a pune în discuție răspunderea producătorului în temeiul directivei menționate atunci când condițiile prevăzute de aceasta sunt întrunite.” Rezultă, din decizia CJUE menționată, că, în principiu, în sfera personală de aplicare a prevederilor Directivei 85/374/CEE, în privința persoanelor responsabile pentru prejudiciile cauzate de defectele produselor, **nu sunt incluși prestatorii de servicii care utilizează** în activitățile specifice (utilizează, pentru prestarea serviciilor către consumatori) aparatură cu defecte de manufacturare ori de concepere ori alte dispozitive defectuoase procurate dinspre producători, importatori sau distribuitori, aceștia din urmă putând fi acționați în judecată de către victima prejudiciului, în temeiul dispozițiilor Directivei 85/374/CEE, pentru obținerea de despăgubiri, iar nu prestatorul serviciului *per se*. Cu toate acestea, astfel cum a reținut în cauza citată

instituții, chiar în absența unei culpe care să le fie imputabilă, repararea prejudiciilor cauzate de funcționarea defectuoasă a produselor și a echipamentelor pe care le utilizează, fără a aduce atingere posibilității instituției de a introduce o acțiune în garanție împotriva producătorului?
(2) Directiva 85/374 limitează posibilitatea statelor membre de a stabili răspunderea persoanelor care utilizează echipamente sau produse cu defect în cadrul unei prestări de servicii și care, procedând astfel, cauzează prejudicii beneficiarului prestației?”

completul CJUE, legislatorul național poate configura regimuri speciale de răspundere în raporturile B2C²⁹, care să fie aplicabile prestatorilor de servicii în relațiile cu consumatorii, fără însă ca astfel de regimuri să împrumute trăsăturile răspunderii speciale reglementate prin Directiva 85/374/CEE, întrucât reglementarea acestor specii de răspundere rămâne de resortul legislatorului național.

În privința erorilor de identificare a producătorului, s-a reținut în jurisprudența anterioară a CJUE, îndeosebi prin decizia CJUE din 2 decembrie 2009, pronunțată în cauza C-358/08³⁰, având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de *House of Lords* (Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord), în procedura *Aventis Pasteur SA împotriva O.B.*, „Articolul 11 din Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect trebuie interpretat în sensul că se opune ca o legislație națională care autorizează înlocuirea unui pârât cu un altul în cursul unei proceduri judiciare să fie aplicată astfel încât să permită participarea, după expirarea termenului pe care îl stabilește, a unui „producător”, în sensul art. 3 din această directivă, în calitate de pârât la o procedură inițiată în acest termen împotriva unei alte persoane. Cu toate acestea, pe de o parte, art. 11 menționat trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca instanța națională să considere că, în cadrul procedurii judiciare inițiate, în termenul stabilit de acesta, împotriva filialei deținute 100 % de „producător”, în sensul

²⁹ Abreviere pentru relațiile *business to consumer*.

³⁰ Textul integral al deciziei CJUE în cauza *Aventis Pasteur* este disponibil la adresa <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Directiva%2B85%252F374&docId=76602&pageIndex=0&doclang=RO&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2130028#cx1>, accesată în 23.07.2022.

art. 3 alin. (1) din Directiva 85/374, **producătorul menționat poate să înlocuiască această filială** dacă această instanță constată că punerea în circulație a produsului respectiv a fost determinată în fapt de acest producător. - **(s.n., J.G.)** Pe de altă parte, art. 3 alin. (3) din Directiva 85/374 trebuie interpretat în sensul că, atunci când persoana prejudiciată de produsul despre care se pretinde că are defecte **nu ar fi putut în mod rezonabil să identifice producătorul acestui produs** înainte de a-și exercita drepturile împotriva furnizorului acestuia din urmă, **furnizorul menționat trebuie considerat ca fiind „producător”**, în special în scopul aplicării articolului 11 din directiva menționată, dacă nu a comunicat persoanei prejudiciate, din proprie inițiativă și în mod diligent, identitatea producătorului sau a propriului furnizor, ceea ce revine instanței naționale să verifice având în vedere împrejurările speței.” - **(s.n., J.G.)**.

Prin decizia C.J.U.E. pronunțată în 07 iulie 2022 în cauza C-264/21³¹, având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată de Curtea Supremă, din Finlanda, în procedura *Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia împotriva Koninklijke Philips NV*, s-a reținut că noțiunea de „producător” la care se referă prevederile art. 3, alin. (1) din Directiva 85/374/CEE include persoana care „și-a aplicat numele, marca sau alt semn distinctiv pe produs sau care a autorizat această aplicare”, fără a fi necesar ca respectiva persoană să se prezinte și în alt mod ca producător în relația cu consumatorul final, pentru a fi considerată un „producător” în sensul art. 3, alin. (1) din Directiva

³¹ Textul integral al deciziei C.J.U.E. pronunțate în cauza C-264/21 poate fi consultat la adresa https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Directiva%2B85%252F374&docId=262430&pageIndex=0&doclang=ro&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=3475982#ctl_x1.

85/374/CEE, în contextul în care legiuitorul Uniunii a considerat că protecția consumatorului ar fi insuficientă dacă distribuitorul ar putea „trimite” consumatorul la producător, a cărui identitate s-ar putea să fie necunoscută consumatorului. După cum rezultă din considerentele 34-35 ale deciziei C.J.U.E. în cauza C-264/21, „prin aplicarea pe produsul în discuție a numelui său, a mărcii sale sau a unui alt semn distinctiv, persoana care se prezintă ca producător dă impresia că este implicată în procesul de producție sau că își asumă răspunderea pentru acesta. Prin urmare, utilizarea acestor mențiuni echivalează pentru persoana menționată cu utilizarea notorietății sale pentru a face produsul respectiv mai atractiv în percepția consumatorilor, ceea ce justifică, în schimb, ca răspunderea sa să poată fi angajată în temeiul acestei utilizări”; s-a reținut, astfel, în considerentele deciziei menționate, că „în măsura în care, pe de o parte, mai multe persoane pot fi considerate producători și, pe de altă parte, consumatorul poate introduce cererea sa împotriva oricăreia dintre acestea”, identificarea unei singure persoane răspunzătoare, împotriva căreia consumatorul să își îndrepte acțiunea nu este pertinentă; argumentul utilizat de completul C.J.U.E. pentru a reține această concluzie este acela că „răspunderea persoanei care se prezintă drept producător se află la același nivel cu cea a producătorului efectiv și consumatorul poate alege în mod liber să solicite repararea integrală a prejudiciului oricăruia dintre ei, întrucât răspunderea lor este solidară” (considerentul 32 al deciziei C.J.U.E. în cauza C-264/21).

C. Solidaritatea pasivă caracterială în materia răspunderii pentru carențele de securitate a produselor

Din analiza caracterelor juridice atribuite răspunderii speciale a producătorilor, importatorilor sau distribuitorilor pentru prejudiciile biologice/materiale cauzate consumatorilor rezultă că aceasta întruchipează un tip de răspundere civilă obiectivă, detașată de elementul culpei producătorului, fiind, totodată, o specie de răspundere extra-contractuală, neangajată în perimetrul unui delict civil (fără a fi, așadar, o veritabilă răspundere delictuală, care să depindă de probarea existenței faptei ilicite ori a unui delict civil și fără a necesita probarea culpei persoanei responsabile), după cum nu va fi antamată nici în perimetrul unor raporturi contractuale B2C între persoana responsabilă și victima prejudiciului biologic/material, victima prejudiciului putând fi și o persoană care a intrat în contact cu produsul ori l-a utilizat în absența unui raport contractual preexistent, precum membrii familiei contractantului direct ori chiar utilizatorii care au folosit produsul defect în regim non-contractual. Astfel, următoarele atribute ale acestui tip de răspundere pot fi evidențiate:

(a) răspunderea producătorilor, importatorilor sau, în subsidiar, a distribuitorilor pentru carențele de securitate rezultând din defectele de manufacturare *lato sensu* este o răspundere obiectivă, independentă de culpa producătorului; astfel, după cum rezultă expres din dispozițiile art. 4 din Directiva 85/374/CEE, condiția dovedirii culpei persoanei responsabile nu se numără printre cerințele probatorii a căror întrunire incumbă reclamantului consumator, întrucât „partea prejudiciată trebuie să facă proba prejudiciului, defectului și relației cauzale dintre defect și prejudiciu”;

(b) în al doilea rând, în discuție se află o categorie de răspundere extra-contractuală, pentru antamarea căreia existența unui contract între producător/importator și consumatorul prejudiciat este irelevantă; de altfel, de cele mai multe ori, în practică, între consumator și producătorul sau importatorul produsului defect nu s-a încheiat un contract, acordul de voințe eventual existent instalându-se între consumator și distribuitorul direct, distribuitor care, însă, relativ frecvent, nu dispune de un capital social la fel de amplu precum producătorul și, de altfel, nu a controlat procesul de producție, astfel încât este considerat responsabil pentru producerea pagubei doar în subsidiar, ca soluție de rezervă, în măsura în care nu poate fi stabilită identitatea producătorului/importatorului și beneficiind aproape invariabil de un drept de regres contra producătorului/importatorului produsului defect; necesitatea de-contractualizării³² acestei obligații de acoperire a

³² După cum rezultă din textul art. 9, alin. 1 din Legea nr. 240/2004, „aplicarea dispozițiilor prezentei legi nu exclude posibilitatea persoanei vătămate ori prejudiciate de a pretinde despăgubiri în temeiul răspunderii contractuale sau extracontractuale ori al altui regim special de răspundere, existent la data intrării în vigoare a prezentei legi”. Semnificativ în privința textului citat este faptul că, în absența unui regim special, răspunderea pentru produse defectuoase ar fi fost angajată fie pe teren contractual, dacă între victima prejudiciului și producător sau profesionistul asimilat lui exista un contract, fie pe teren delictual, în absența unui contract B2C. Un alt avantaj major al regimului răspunderii speciale, sub aspectul sferei subiective de aplicare, rezultă din ierarhizarea persoanelor responsabile, importatorul devenind răspunzător civil pentru acoperirea prejudiciului dacă producătorul nu se află situat pe teritoriul unui stat-membru U.E.; de pildă, dacă producătorul responsabil pentru defectele produsului lansat în circulație este situat în China, în Japonia sau în S.U.A., consumatorul lezat nu va fi nevoit să se judece în fața instanțelor de la sediul debitorului; consumatorul reclamant va evita, în aceste cazuri, angajarea unor eforturi financiare considerabile care ar fi fost necesitate de derularea litigiului în afara spațiului U.E., întrucât acțiunea sa va fi îndreptată, în acest caz, fie împotriva importatorului în U.E. (care, la rândul său, va avea un drept de regres în

prejudiciului suferit de consumatorul final s-a materializat în adoptarea, încă din anul 1985, a unui set armonizat de reguli aplicabile la nivelul U.E. în materia angajării răspunderii producătorilor/importatorilor pentru carențele de securitate a produselor;

(c) solidaritatea pasivă este caracterială pentru acest tip de răspundere civilă, fiind vizată o răspundere solidară în textul art. 5 din Directiva 85/374/CEE, din care rezultă, în acest context, că, în cazul în care se reține o pluralitate de raporturi juridice vizate de acțiunea în despăgubire introdusă de consumator, când două sau mai multe persoane sunt răspunzătoare pentru același prejudiciu fizic ori patrimonial cauzat consumatorului, răspunderea acestora va fi solidară, fără a aduce atingere, însă, dispozițiilor de drept intern cu privire la acțiunea în regres aflată la dispoziția unora dintre debitorii creanței în daune-interese contra altor participanți din amonte lanțului de producție/distribuție care au fost, în prima fază, ținuți în solidar la plata de despăgubiri față de consumatorul reclamant.

raporturile B2B cu producătorul ori cu distribuitorul regional), fie împotriva distribuitorului său direct, ca soluție de rezervă, în măsura în care importatorul nu poate fi identificat.

D. Clișeizată, însă recurentă: juxtapunerea peste regimurile de răspundere civilă preexistente

Răspunderea producătorilor, importatorilor sau, în subsidiar, a distribuitorilor pentru carențele de securitate rezultând din defectele de manufacturare *lato sensu* este o răspundere juxtapusă regimurilor de răspundere deja existente, indiferent că acestea din urmă sunt contractuale sau extra-contractuale, consumatorul putând în continuare să opteze pentru plasarea plângerii sale pe terenul „clasic” al răspunderii civile pentru culpă ori să angajeze răspunderea contractuală a profesionistului, inclusiv să se prevaleze de garanția pentru viciile ascunse ale bunului vândut, în măsura în care (în cazuri mai puțin frecvente) ar exista un raport contractual pe care să îl invoce ca sursă de drepturi și obligații; suplimentar acestei concluzii desprinse din prevederile art. 9 din Legea nr. 240/2004, respectiv din dispozițiile art. 13 din Directiva 85/374/CEE, ar trebui menționat că reglementarea unională a răspunderii producătorilor, importatorilor sau, în subsidiar, a distribuitorilor pentru carențele de securitate nu și-a propus din start să înlăture funcționalitatea acestor regimuri „clasice” de responsabilitate din dreptul intern, ci a ținut la conturarea unui regim special de responsabilitate care să funcționeze în paralel, „dublând” variantele deja consacrate în sistemele de drept național pentru angajarea răspunderii profesioniștilor în raporturile cu consumatorii. Desigur că necesitatea reglementării unui regim specific în materia prejudiciului biologic (inclusiv în versiunea daunelor morale și materiale acroșate acestui tip de prejudiciu, cel fizic, rezultat din lezarea integrității corporale, a sănătății ori a vieții consumatorului, în cazurile în care consumul produselor defectuoase s-a soldat cu decesul consumatorului) a fost generată de exigența ocrotirii consumatorului împotriva prejudiciului corporal, considerat a fi crucial ca

importanță, într-o ierarhie generală a prejudiciilor și a cărui acoperire, în sistemele naționale de drept, nu putea rămâne nereglementată prin norme armonizate la nivel unional³³.

Relevantă pentru problematica stabilirii domeniului de aplicare material al Directivei 85/374/CEE, în contextul prezervării unor regimuri speciale de răspundere preexistente, prin prisma admisibilității unui regim național de răspundere care permite consumatorului obținerea de informații de la producător cu privire la efectele secundare ale produselor farmaceutice, este decizia CJUE pronunțată în 20 noiembrie 2014 în cauza C-310/13, având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată *Bundesgerichtshof* (Germania), în procedura *Novo Nordisk Pharma GmbH* împotriva S.³⁴ Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere a solicitat, în esență, să se stabilească dacă Directiva 85/374, în special art. 13 din aceasta, trebuie interpretată în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care ar restrânge dreptul persoanei prejudiciate de a obține de la producătorul pârât informații cu privire la efectele secundare ale produsului în cauză, pentru a-i permite reclamantului consumator să grupeze probele necesare pentru angajarea răspunderii producătorului. Astfel, pârâtul din litigiu ar fi obligat de către instanța națională să înfățișeze elemente probatorii care l-ar incrimina, sub aspectul existenței unor defecte

³³ Directiva 85/374 se aplică tuturor produselor mobile, chiar dacă acestea sunt integrate într-un alt produs mobil și include, în mod special, energia electrică; de asemenea, introduce conceptul de **răspundere strictă** a producătorilor pentru defectele de manufacturare.

³⁴ Textul integral al deciziei CJUE pronunțate în 20 noiembrie 2014 în cauza C-310/13 este disponibil la adresa https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Directiva%2B85%252F374&docId=159824&pageIndex=0&doclang=ro&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1056956#ct_x1, accesată în 23.07.2022.

ale produsului (în speță, defecte sub forma deficiențelor informative, prin omiterea inserării pe prospectul produsului farmaceutic a unor informații relevante ori decisive cu privire la efectele secundare cunoscute ale produsului medicamentos).

Pe primul versant al discuției, se cuvine subliniat, astfel cum reiese din cuprinsul art. 13 din Directiva 85/374, că aceste dispoziții la nivel unional nu aduc atingere drepturilor pe care persoana prejudiciată le poate exercita, îndeosebi măsurile antamate în baza unui regim special de răspundere existent la data notificării acestei directive. Instanța de trimitere solicita completului CJUE să aprecieze dacă Directiva 85/374 nu se opune unei reglementări naționale care, în cadrul unui asemenea regim special, astfel cum a fost modificat ulterior datei notificării acestei directive statului-membru în cauză, prevedea dreptul consumatorului de a obține informații cu privire la efectele secundare ale unui produs, solicitând instanței naționale să emită un ordin prin care să oblige producătorul pârât³⁵ să furnizeze astfel de informații cu privire la efectele secundare depistate în legătură cu administrarea unui produs farmaceutic.

³⁵ Un alt exemplu sugestiv este furnizat în Raportul de evaluare din 2018 al Comisiei Europene în legătură cu eficacitatea sistemului reparator instituit prin dispozițiile Directivei 85/374, disponibil la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0246&from=EN>, accesat în 23.07.2022: „În timp ce conduce o mașină, o persoană trebuie să evite un obstacol neașteptat. Părăsește carosabilul, iar vehiculul începe să se zdruncine puternic. Sensorii airbag-ului au detectat un accident și s-au activat. Unul dintre airbag-urile laterale a lovit șoferul în regiunea gâtului, a comprimat artera carotidă și vena jugulară și a provocat un accident vascular cerebral. Instanțele de judecată au încercat să determine dacă producătorul a calculat în mod corect riscul unei funcționări defectuoase a senzorilor.”

În această privință se impune, astfel, să se reamintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante a CJUE, Directiva 85/374 urmărește, cu privire la aspectele pe care le reglementează, o armonizare totală a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în materia răspunderii producătorilor/importatorilor pentru prejudiciul corporal/patrimonial generat de defectele produselor (Hotărârea CJUE în cauza *Dutruieux și Caisse primaire d'assurance maladie du Jura*, C-495/10). Pe celălalt versant al discuției, în schimb, după cum reiese din considerentele directivei, Directiva menționată „nu are vocația de a armoniza în mod exhaustiv domeniul răspunderii pentru produsele cu defect în afara aspectelor pe care le reglementează” (Hotărârea CJUE în cauza *Dutruieux și Caisse primaire d'assurance maladie du Jura*, pct. 21), nefiind reglementat, de pildă, la nivel unional, regimul răspunderii prestatorilor de servicii care utilizează în activitățile specifice, pentru prestarea serviciilor către consumatori, aparatură cu defecte de manufacturare ori de concepere ori alte dispozitive defectuoase procurate dinspre producătorii, importatorii sau distribuitorii de echipamente a căror răspundere este reglementată de Directiva 85/374/CEE.

În ceea ce privește dreptul consumatorului de a obține informații cu privire la efectele secundare ale unui produs farmaceutic, s-a învederat în considerentele hotărârii CJUE în cauza C-310/13, în procedura *Novo Nordisk Pharma GmbH împotriva S.*, că nici acest drept și nici întinderea informațiilor pe care consumatorul le-ar putea pretinde de la fabricantul acestui produs nu fac, ca atare, obiectul dispozițiilor Directivei 85/374. Pe de altă parte, în ceea ce privește împrejurarea că, în conformitate cu prevederile art. 4 din directiva menționată, îi revine părții prejudiciate sarcina de a face proba prejudiciului, a defectului și a relației cauzale dintre defect și prejudiciu, s-a reținut că „se impune să se verifice dacă existența în cadrul reglementării unui stat

membru a unui drept de a obține informații nu este de natură să afecteze repartizarea sarcinii probei, astfel cum este prevăzută la acest articol de legiuitorul Uniunii”.

S-a remarcat, în această privință, de către instanța de trimitere în cauza C-310/13, că este necesar să se constate dacă „o reglementare națională care prevede dreptul persoanei prejudiciate de a obține informații cu privire la efectele secundare ale produsului în cauză o poate ajuta pe aceasta să aducă probele necesare pentru a-i permite să angajeze răspunderea producătorului”, verificându-se în ce măsură o astfel de reglementare națională nu este de natură **să determine o răsturnare a sarcinii probei care revine părții prejudiciate** și dacă modifică sau nu condițiile de exonerare a producătorului, prevăzute în art. 7 din Directiva 85/374.

În contextul astfel descris, completul CJUE a reținut, prin hotărârea pronunțată în 20 noiembrie 2014 în cauza C-310/13 că „dreptul consumatorului de a pretinde fabricantului unui produs informații cu privire la efectele secundare ale acestui produs nu se încadrează în aspectele pe care le reglementează Directiva 85/374 și că, prin urmare, nu intră în domeniul de aplicare al acesteia”, dar că, pe de altă parte, „o reglementare națională care instituie un astfel de drept nu este de natură să aducă atingere nici efectivității regimului răspunderii prevăzut de Directiva 85/374, nici obiectivelor urmărite de legiuitorul Uniunii prin intermediul acestui din urmă regim”.³⁶ În esență, completul CJUE a reținut, în cauza C-310/13 că, principal, pârâtul din litigiu ar putea fi obligat de către instanța națională să înfățișeze elemente

³⁶ A se vedea, în acest sens, Hotărârea CJUE în cauza *Dutruieux și Caisse primaire d'assurance maladie du Jura*, EU:C:2011:869, pct. 29, disponibilă la adresa <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Dutruieux&docid=117194&pageIndex=0&doclang=ro&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1064703#ctx1>, cit. supra, accesată în 23.07.2022.

probatorii care l-ar incrimina, sub aspectul existenței unor defecte ale produsului (în speță, defecte sub forma deficiențelor informative, prin omiterea inserării pe prospectul produsului farmaceutic a unor informații relevante ori decisive cu privire la efectele secundare cunoscute ale produsului medicamentos), întrucât o reglementare națională precum cea în discuție în cauza principală nu pune în discuție efectivitatea regimului prevăzut de Directiva 85/374 și nici obiectivele urmărite de aceasta. În acest sens, după cum s-a arătat în concluziile Avocatului general (la punctul 46 din concluzii³⁷), o astfel de reglementare națională, sub aspect probator ori sub aspectul regimului probelor administrate, „nu tinde decât să acopere dezechilibrul semnificativ care există între fabricantul produsului în cauză și consumator, în detrimentul acestuia din urmă, în ceea ce privește accesul la informația referitoare la acest produs și nu modifică nici natura și nici elementele esențiale ale regimului de răspundere a producătorului instituit prin Directiva 85/374”³⁸.

³⁷ Textul integral al Concluziilor Avocatului General al Curții în cauza C-310/13 este disponibil la adresa

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Directiva%2B85%252F374&docId=153522&pageIndex=0&doclang=ro&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1056956#cx1>, accesată în 23.07.2022.

³⁸ Conform dispozitivului hotărârii CJUE în cauza C-310/13, „Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect, astfel cum a fost modificată prin Directiva 1999/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 mai 1999, trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, de stabilire a unui regim special de răspundere în sensul articolului 13 din această directivă, care prevede, în urma modificării acestei reglementări intervenite ulterior datei notificării acestei directive statului membru în cauză, dreptul consumatorului de

E. Prejudiciul material autonom vs. prejudiciul material derivat (cauzat de defectul produsului)

Componentele prejudiciului inclus în sfera materială de aplicare a răspunderii speciale pentru carențele de securitate a produselor poate fi decelat pe trei paliere: prejudiciul biologic sau fizic cauzat consumatorului, daunele morale acroșate de acest tip de situații și, nu în ultimul rând prejudiciul patrimonial ori material rezultat fie din distrugerea altor bunuri din patrimoniul consumatorului, altele decât produsul cu defecte (**prejudiciul material autonom**), fie din cheltuielile medicale atașate prejudiciului fizic (**prejudiciul material derivat**). Sunt, astfel, incluse în categoria prejudiciilor imputabile producătorului/importatorului produsului defectuos: (a) prejudiciul fizic (biologic) suportat de consumatorul produsului, constând în decesul, vătămarea corporală/a sănătății consumatorului; (b) prejudiciul moral, daunele-interese alocate pentru suferința psihică a victimei/familiei acesteia; (c) prejudiciul economic/patrimonial, atât cel autonom/direct, constând în cheltuieli ocazionate de incident (de exemplu, cheltuielile de spitalizare, tratament, intervenții chirurgicale, intervenții de recuperare etc.), cât și prejudiciul material indirect/derivat, constând în distrugerea altui bun decât cel cu defect³⁹, în măsura în care întrunește un set de condiție: să aibă o valoare de

a pretinde de la fabricantul medicamentului informații cu privire la efectele secundare ale acestui produs”.

³⁹ Pentru remedii acroșate distrugerii/deteriorării a însuși produsului cu defecte, consumatorul va putea antama garanția pentru conformitate.

peste 500 €⁴⁰ și să existe un uz personal (iar nu profesional) predominant (preponderent) al bunului⁴¹.

Se cuvine remarcat, cu toate acestea, că din jurisprudența anterioară a CJUE rezultă că pot fi acoperite inclusiv prejudiciile cauzate prin distrugerea unor bunuri destinate uzului profesional (soluție antagonică celei aplicabile în materia garanției de conformitate a produsului); prin decizia CJUE pronunțată în 4 iunie 2009 în cauza C-285/08⁴², având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulate de Curtea de Casație (Franța), în procedura *Moteurs Leroy Somer împotriva Dalkia France și Ace Europe*, s-a reținut că „Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect trebuie interpretată în sensul că nu se opune interpretării unei reglementări naționale sau aplicării unei jurisprudențe interne consacrate potrivit cărora persoana prejudiciată poate solicita repararea prejudiciului cauzat unui bun destinat

⁴⁰ Actualizarea acestei valori-prag minimale este vizată, în principiu, în proiectele de adaptare a dispozițiilor Directivei 85/374/CEE.

⁴¹ Din textul art. 9 din Directiva 85/374/CEE rezultă că: „(1) În sensul articolului 1, „prejudiciu” reprezintă:

(a) prejudiciul cauzat prin deces sau leziuni corporale;

(b) prejudiciul sau distrugerea oricărui bun, altul decât produsul cu defecte, cu un prag minim de 500 €, cu condiția ca bunul: (i) să fie în mod normal destinat utilizării sau consumului privat și (ii) să fie utilizat de persoana prejudiciată mai ales pentru uz propriu sau pentru consum privat.

(2) Prezentul articol nu aduce atingere dispozițiilor de drept intern privind daunele morale”.

⁴² Textul integral al deciziei CJUE în cauza C-285/08 este disponibil la adresa <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Directiva%2B85%252F374&docId=74809&pageIndex=0&doclang=RO&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2130161#ctx1>, accesată în 23.07.2022. Pentru detalii, a se vedea Anexa 3.

uzului profesional și utilizat în acest scop, în condițiile în care această persoană prejudiciată face numai dovada prejudiciului, a defectului produsului și a legăturii de cauzalitate dintre acest defect și prejudiciu.”, fiind așadar, necesară, doar întrunirea celorlalte condiții elementare ale acestui tip de răspundere (condiția dovedirii prejudiciului, a defectului produsului și a legăturii de cauzalitate dintre acestea), iar nu și exigența scopului extra-profesional al utilizării bunului afectat (cel puțin în sensul în care acesta din urmă nu funcționează ca un criteriu decisiv ori dirimant în admiterea/respingerea acțiunii în despăgubiri).

III. Premisele angajării răspunderii speciale a producătorilor/importatorilor și contrastul instalat prin raportare la versiunile răspunderii subiective

A. Taxonomia defectelor acoperite de sfera materială: defecte de manufacturare vs. defecte de concepere și deficiențele informative

Tripticul categoriilor de defecte care sunt acoperite de sfera materială de aplicare a răspunderii speciale a producătorilor/importatorilor, după cum am menționat în paragrafele precedente, poate fi decelat pe următoarele paliere:

(i) răspunderea specială obiectivă acoperă defectele de manufacturare propriu-zise, ca defecte datorate unei erori umane/IA sau culpe apărute în lanțul de producție (eroare umană/inteligență artificială, algoritmi, defecțiuni ale instalației industriale/aparaturii ș.a.), în raport cu bunurile fabricate în mod obișnuit conform intenției producătorului;

(ii) sunt, de asemenea, acoperite de acest tip de răspundere extracontractuală defecte de concepere (*design*), încorporând mod defectuos/exagerat de riscant în raport cu beneficiile, în care a fost conceput produsul respectiv;

(iii) nu în ultimul rând, chiar și în absența unor deficiențe din primele două categorii, simplele deficiențe de informare, constând în informarea incompletă, inadecvată, neclară ori eronată a consumatorului pe ambalajul produsului/cartea tehnică/manualul de instrucțiuni/prospect/eticheta produsului ș.a.

Exigențele substanțiale și probatorii care condiționează admisibilitatea acțiunii consumatorului în despăgubiri sunt prevăzute în

textul art. 6 din Legea nr. 240/2004, referindu-se la existența prejudiciului, a defectului produsului și a raportului de cauzalitate între defectul de manufacturare *lato sensu* și prejudiciul fizic/patrimonial înregistrat de consumator, fiecare dintre aceste trei condiții meritând o abordare distinctă, cu remarca, deja enunțată în secțiunile precedente, că cerința culpei nu se numără printre condițiile de angajare a răspunderii producătorilor/importatorilor produselor cu defecte:

(a) existența unui prejudiciu; alături de prejudiciile materiale, sunt reținute și prejudiciile biologice care vor fi transpuse într-un echivalent pecuniar de către instanța de judecată; art. 2 alin. (1) lit. c) pct. 1 din Legea nr. 240/2004 prevede că prejudiciul biologic (fizic) cauzat consumatorului poate să constea în decesul sau vătămarea integrității corporale sau a sănătății uneia sau mai multor persoane; evident că, în ipoteza în care prejudiciul cauzat este un prejudiciu corporal, indemnizarea acestuia este dificilă, prin prisma contururilor sale incerte ori chiar fluctuante în timp (natura evolutivă a creanței valorice avându-l ca titular pe consumator va implica o evaluare a pagubei la momentul pronunțării hotărârii instanței). Generic, acest tip de prejudiciu poate fi disjunct pe două paliere, considerându-se, de regulă, că acesta se compune din: (i) prejudiciul corporal economic (care include cheltuielile medicale și pierderea veniturilor din muncă) și (ii) prejudiciul corporal non-economic (implicând prejudiciul de agrement, prejudiciul generat de suferința fizică și psihică a victimei/membrilor familiei acesteia etc.). Menționăm că, în ceea ce privește daunele morale, textele specifice legislației consumeriste nu cuprind reglementări speciale, astfel încât, într-un raționament deductiv, se poate reține că devin incidente normele dreptului

comun în materie, „încapsulate” ori incluse, de această dată, în sfera prejudiciului corporal suferit de consumatorul reclamant⁴³;

(b) cea de a doua exigență se referă la existența unui defect din fabricație al produsului, care pune în pericol siguranța consumatorului și/sau a bunurilor sale (altele decât produsul defectuos). După cum s-a evidențiat în literatura de specialitate⁴⁴, într-o abordare comparativă care trasează liniile de demarcație prin raportare la noțiunea de „vicii ascunse” ale bunului din dreptul comun, noțiunea de „defect” înglobează, în perimetrul răspunderii speciale reglementare prin Directiva 85/374/CEE: atât (i) defectuoșitatea intrinsecă a produsului, rezultată, după caz, fie dintr-o sincopă în procedeele de manufacturare, fie din utilizarea în procesul de fabricație a unor parametri de concepere excesiv de riscanți, prin raportare la beneficiile produsului, fie din deficiențele la nivelul informării adecvate și complete a consumatorilor, cât și, pe celălalt versant, (ii) periculoșitatea anormală a produsului pus în circulație, rezultată din aceea că nu satisface standardele de siguranță care corespund așteptărilor legitime ale consumatorului final, prin raportare la caracteristicile tipice ale produsului.

⁴³ Conform prevederilor art. 16, par. (1) din Directiva 85/374/CEE, „fiecare stat membru poate stabili că răspunderea totală a producătorului pentru prejudiciile constând în deces sau leziuni corporale, provocate de produse identice care au același defect, se limitează la o sumă care nu poate fi mai mică de 70.000.000 €”. Prin urmare, îndeosebi în cazul prejudiciilor colective, legislatorul național poate plafona cuantumul despăgubirilor la care ar putea fi condamnat producătorul/importatorul produsului defect, pornind de la pragul de 70.000.000 € și fără a putea coborî sub acest prag minimal (legislatorul național putând prevedea un prag maximal superior plafonului de 70.000.000 €).

⁴⁴ A se vedea Jérôme JULIEN, „*Droit de la consommation*”, 3ème édition, L.G.D.J, Paris, 2019, pp. 511-512.

(c) în fine, cea de a treia condiție, referitoare la nexul causal ori la raportul de cauzalitate dintre prejudiciul înregistrat în patrimoniul consumatorului și existența defectului de manufacturare *lato sensu* este o exigență care, de cele mai multe ori, impune consumatorului o probă dificilă, în pofida faptului că legiuitorul simplifică parțial sarcina probei în privința dovedirii anteriorității defectului lucrului; probarea nexului causal rămâne dificilă, întrucât dispozițiile legale amintite nu îl scutesc pe reclamantul consumator de cerința probării faptului că prejudiciul a fost generat de defectul produsului sau, altfel spus, că la originea producerii prejudiciului s-a aflat consumul produsului defectuos, legiuitorul european, la fel ca și cel național, neinstituind o prezumție de cauzalitate care să fie operabilă în perimetrul răspunderii speciale pentru carențele de securitate a produselor; prin urmare, în situații de acest gen, prin prisma sarcinii probei, în materia stabilirii nexului causal, se revine la dispozițiile dreptului comun, îndeosebi din perspectiva utilizării prezumțiilor judecătorești relative (simple).

B. Sinonimia contestată a raportului de cauzalitate și a certitudinilor științifice în materia cauzalității

În cauzele referitoare la răspunderea pentru securitatea produselor⁴⁵, s-a ridicat problema de a ști în ce măsură certitudinile științifice privitoare la riscurile consumului (în special, în perimetrul produselor farmaceutice, al suplimentelor alimentare etc.) sunt sau nu indispensabile pentru reținerea de către instanțele naționale a raportului de cauzalitate între existența defectului din fabricație și prejudiciul fizic cauzat consumatorului. Problematika identificată în acest tip de cauze a fost centrată pe interogația dacă instanțele naționale ar putea sau nu reține răspunderea specială a producătorului pentru prejudiciile cauzate de defectele de manufacturare (ca defecte de concepere, carențe informaționale ori, după caz defecte de fabricație în sens restrâns) dacă, din probatoriul administrat, din expertizele tehnice antamate etc. nu rezultă cu certitudine că la origine producerii prejudiciului s-a aflat consumul

⁴⁵ Sunt relevante, în acest context, Considerentele Directivei 85/374, îndeosebi cele care au următorul cuprins: „întrucât, pentru a proteja bunăstarea fizică și bunurile consumatorului, caracterul defectuos al unui produs nu ar trebui determinat pe baza necorespunderii produsului pentru utilizare, ci pe baza lipsei de siguranță la care consumatorul se poate aștepta; întrucât siguranța este evaluată excluzând orice utilizare greșită a produsului care în aceste circumstanțe ar fi irațională; întrucât o repartizare justă a riscurilor între persoana prejudiciată și producător presupune ca acesta din urmă să fie absolvit de răspundere în cazul în care poate dovedi existența unor împrejurări de exonerare; (...) întrucât protecția consumatorului impune despăgubirea în caz de deces și leziuni corporale, precum și despăgubirea pentru daunele materiale; întrucât, cu toate acestea, această despăgubire trebuie limitată la obiectele de uz privat sau destinate consumului privat și trebuie supusă deducerii unui prag minim în sumă fixă, pentru a evita un număr excesiv de litigii; întrucât prezenta directivă nu aduce atingere despăgubirii prin *pretium doloris* și a altor daune morale prevăzute de lege care se aplică de la caz la caz”.

produsului defect, însă există totuși reperi probatorii în acest sens (chiar dacă din acestea nu se pot desprinde certitudini), astfel încât, în respectivele spețe, sub aspect probator, ar predomina elementele care incriminează defectul produsului ca având potențialul de a genera acel tip de prejudiciu biologic invocat de reclamant.

Prin decizia CJUE pronunțată în 21 iunie 2017, în cauza C-621/15⁴⁶, având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată de Curtea de Casație din Franța⁴⁷ (cauza *Sanofi Pasteur*), s-a reținut că „Articolul 4 din Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect trebuie interpretat în sensul că nu se opune unui regim probatoriu național precum cel în discuție în litigiul principal, în temeiul căruia, atunci când instanța de fond este sesizată cu o acțiune prin care se solicită stabilirea răspunderii producătorului unui vaccin pentru un pretins defect al acestuia din urmă, aceasta poate considera, în exercitarea puterii de apreciere cu care este investită în această privință, că, în pofida constatării că cercetarea medicală nu stabilește și nici nu infirmă existența unei legături între administrarea vaccinului și apariția bolii de care este afectată persoana prejudiciată, anumite elemente de fapt invocate de reclamant constituie indicii grave, precise și concordante care permit să se concluzioneze că există un defect al vaccinului și o legătură de cauzalitate între acest defect și boala respectivă. Cu toate acestea, instanțele naționale trebuie să garanteze că aplicarea concretă a regimului probatoriu menționat nu

⁴⁶ Textul integral al deciziei CJUE pronunțate în cauza *Sanofi Pasteur* din 2017 poate fi consultat la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:62015CJ0621&from=RO>, accesată în 23.07.2022.

⁴⁷ A se vedea Anexa 4.

conduce nici la încălcarea sarcinii probei instituite prin articolul 4 menționat, nici la afectarea efectivității regimului răspunderii instituit prin această directivă”. Paragraful secund al dispozitivului hotărârii citate reține că: „Articolul 4 din Directiva 85/374 trebuie interpretat în sensul că se opune unui regim probatoriu întemeiat pe prezumții potrivit căruia, atunci când cercetarea medicală nu stabilește și nici nu infirmă existența unei legături între administrarea vaccinului și apariția bolii de care este afectată persoana prejudiciată, existența unei legături de cauzalitate între defectul atribuit unui vaccin și prejudiciul suferit de persoana prejudiciată ar fi considerată întotdeauna stabilită atunci când sunt reunite anumite indicii de fapt predeterminate de cauzalitate.”

Din economia aserțiunilor regăsite în dispozitivul hotărârii menționate⁴⁸, rezultă următoarele repere care devin caracteriale pentru rezolvarea acestui tip de situații: (a) atunci când cercetarea medicală nu stabilește și nici nu infirmă existența unei legături de cauzalitate între administrarea produsului medicamentos/farmaceutic și apariția patologiei de care este afectată persoana prejudiciată, este permisă utilizarea unor prezumții judecătorești relative (care să admită proba contrară) fondate pe

⁴⁸ Prin intermediul primei întrebări, instanța franceză de trimitere în cauza C-621/15 solicitase, în esență, să se stabilească dacă art. 4 din Directiva 85/374 trebuie interpretat în sensul că se opune unui regim probatoriu național în temeiul căruia, atunci când instanța de fond este sesizată cu o acțiune prin care se solicită stabilirea răspunderii producătorului unui vaccin pentru un pretins defect al acestuia din urmă, aceasta poate considera, în exercitarea puterii de apreciere cu care este investită în această privință, că, **în pofida constatării că cercetarea medicală nu stabilește și nici nu infirmă existența unei legături** între administrarea vaccinului în cauză și apariția bolii de care este afectată persoana prejudiciată, anumite elemente de fapt invocate de reclamant **constituie indicii grave, precise și concordante** care permit să se concluzioneze că există un defect al vaccinului și o legătură de cauzalitate între acest defect și boala respectivă.

„indicii grave, precise și concordante” care permit să se concluzioneze că există un defect al produsului farmaceutic și o legătură de cauzalitate între acest defect și patologia semnalată de consumatorul prejudiciat; (b) aceste prezumții judecătorești simple nu trebuie absolutizate, întrucât „instanțele naționale trebuie să garanteze că aplicarea concretă a regimului probatoriu menționat nu conduce nici la încălcarea sarcinii probei instituite prin art. 4” din Directiva 85/374, nici la „afectarea efectivității regimului răspunderii instituit prin această directivă”; (c) menținerea procedurilor de demonstrare a legăturii de cauzalitate dintre prejudiciul fizic înregistrat și defectul produsului farmaceutic transpare din cuprinsul hotărârii CJUE în cauza Sanofi Pasteur C-621/15, care menține jurisprudența CJUE în vigoare conform căreia legătura de cauzalitate juridică nu depinde (nu este condiționată) de certitudinile științifice rezultate din expertizele tehnice administrate, ci, mai degrabă, de anumite prezumții de fapt evaluate de la caz la caz⁴⁹; (d) în perimetrul răspunderii pentru produsele defecte, sunt menținute exigențele probatorii privitoare la dovada defectului de manufacturare, a existenței și întinderii prejudiciului și a unei legături de cauzalitate între prejudiciu și produsul defect (cerință generală cuprinsă în art. 4 din Directiva 85/374). Dacă dovada prejudiciului este facil de administrat, situația este diferită în ceea ce privește celelalte două condiții, întrucât, în mod concret, legătura de cauzalitate ori nexul causal se referă la cerința existenței unei legături de tipul cauză - efect între prejudiciul pentru care victima solicită despăgubiri și evenimentul prejudiciabil care atrage

⁴⁹ N. LAHNANE, „*La CJUE tranche la question: admission de la preuve par présomption du défaut du vaccin et de son lien avec la maladie*”, disponibil la adresa <https://www.village-justice.com/articles/cjue-tranche-question-admission-preuve-par-presomption-defaut-vaccin-son-lien,26650.html>, postat în 05.12.2017, accesat în 23.07.2022.

răspunderea civilă a producătorului/importatorului. Întrucât noțiunea de „cauzalitate” nu este definită în Codul civil, rămâne la latitudinea instanței naționale să stabilească diferențele caracteristici care permit reținerea acesteia, pe două coordonate indispensabile: cauzalitatea trebuie să fie atât directă, cât și sigură. Lipsa certitudinii sau, cu alte cuvinte, prezența unui dubiu cu privire la raportul cauză-efect, implică, pentru judecătorul național, obligația (în virtutea rolului activ al instanței) de a se asigura că exclude orice legătură de cauzalitate⁵⁰ (între produsul defect și prejudiciu, în regimul special al răspunderii pentru defectele produselor). Sintagma **„prezumții relative în contextul unor indicii grave, persistente și concordante”** merită reținută, întrucât completul CJUE a accentuat în cuprinsul hotărârii pronunțate în cauza C-621/15 că nu orice fel de indicii ori suspiciuni pe care le-ar avea judecătorul național justifică prezumarea raportului de cauzalitate între prejudiciul fizic înregistrat și defectul produsului farmaceutic, ci doar indiciile (iar nu certitudinile) științifice suficient de consistente și care prezintă un grad intrinsec de gravitate ar putea justifica prezumarea raportului de cauzalitate, într-un context, desigur, în care nici victima prejudiciului, nici producătorul pârât nu au putut proba prin certitudini științifice absența ori, dimpotrivă, existența nexului causal între defectul produsului și prejudiciul biologic declanșat.

Incertitudinile științifice care acompaniază, în astfel de ipoteze, stabilirea nexului causal între defectul produsului și prejudiciul semnalat de

⁵⁰ În domeniul industriei farmaceutice, unde reperele privind sistemul probatoriu pentru angajarea responsabilității producătorilor a evoluat, tocmai certitudinea cauzalității ridică probleme aparent insurmontabile, adesea din cauza penuriei de dovezi științifice privind existența nexului causal între patologia prezentată de pacient posterior consumului produsului farmaceutic cu defecte (de manufacturare, de concepere ori sub forma carențelor/omisiunilor informaționale) și tratamentul medicamentos administrat consumatorului.

consumator, drept condiție indispensabilă a angajării răspunderii civile nu trebuie să „se rostogolească” înspre înlăturarea completă a necesității dovedirii de către victima prejudiciului a elementelor răspunderii, de unde și controversalele juridice care decurg din conturarea acestei „metode speciale” de evaluare a răspunderii speciale constând în utilizarea unor prezumții judecătorești relative de cauzalitate. Deși este neîndoielnic faptul că o astfel de metodă de evaluare a întrunirii condițiilor răspunderii civile este concepută în favoarea victimelor, care nu au avut vreun control asupra procesului de producție, probatoriul fiind dificil de „recompus” în aval, posterior punerii în circulație a lotului de produse incriminat, rămân de semnalat unele preocupări de coerență tehnico-juridică. S-a susținut⁵¹ că o astfel de soluție prezintă dezavantajul de a prezerva o marjă vastă de apreciere judecătorului, care poate decide dacă există sau nu o legătură de cauzalitate între defectul produsului și prejudiciul semnalat pornind de la circumstanțe factuale adesea foarte puțin comparabile. Cel mai probabil, ar fi acceptabilă, de exemplu, prezumarea (relativă) a existenței unei legături de cauzalitate pornind de la o pluralitate abundentă de indicii și, în special, a unui interval relativ scurt de timp scurs între momentul administrării produsului farmaceutic și momentul declanșării patologiei semnalate de consumator (de pildă, un interval de câteva ore sau de câteva zile între administrarea produsului farmaceutic și debutul manifestării reacțiilor adverse ori al altor patologii conexe).

⁵¹ N. LAHNANE, „*La CJUE tranche la question: admission de la preuve par présomption (...)*”, *loc. cit. supra*.

C. Limite temporale în exercitarea dreptului la acțiune în materia răspunderii speciale

Decelarea termenelor de prescripție și de decădere în materia răspunderii producătorilor pentru defectele produselor este indispensabilă pentru admisibilitatea angajării acestui tip de răspundere, fiind incidente:

(a) termenul legal de garanție de securitate, de 10 ani de la data punerii în circulație a produsului (după această dată, producătorul nu mai poate fi tras la răspundere, considerându-se că intervine uzura fizică/morală a produsului;

(b) termenul de prescripție a dreptului la acțiune în despăgubiri, care, fiind vorba despre un drept de creanță, este de 3 ani de la data întrunirii condițiilor de introducere a acțiunii (cunoașterea prejudiciului și a persoanei responsabile), cu precizarea că, prin excepție de la prevederile dreptului comun, acest termen se calculează în interiorul termenului de garanție de 10 ani⁵².

Răspunderea civilă specială pentru produsele defectuoase este supusă, prin urmare, unei duble condiții temporale: (i) pe de o parte, aceasta se stinge

⁵² Potrivit dispozițiilor art. 10 din Directiva 85/374/CEE, „(1) Statele membre prevăd în legislația lor ca acțiunea în despăgubiri prevăzută de prezenta directivă să se prescrie după trei ani. Prescripția începe să curgă de la data la care reclamantul a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască prejudiciul, defectul sau identitatea producătorului. (2) Prezenta directivă nu aduce atingere legislației statelor membre care reglementează suspendarea sau întreruperea prescripției.” De asemenea, este relevant textul art. 11 din Directiva 85/374/CEE, conform căruia „Statele membre prevăd în legislația lor că drepturile conferite persoanei prejudiciate în temeiul prezentei directive se sting la expirarea unui termen de zece ani de la data la care producătorul a pus în circulație produsul care a provocat prejudicii, cu excepția cazului în care persoana prejudiciată a inițiat, în această perioadă, o procedură judiciară împotriva producătorului.”

la scurgerea unui termen de 10 ani de la data punerii produsului în circulație; (ii) pe de altă parte, acțiunea în reparație se prescrie într-un termen de 3 ani de la data la care victima a luat sau ar fi putut lua la cunoștință despre existența pagubei, a defectului și a identității producătorului/importatorului ori a altei persoane responsabile (distribuitorul produsului)⁵³.

⁵³ Stingerea dreptului material la acțiune după împlinirea celor 10 ani (de garanție legală imperativă de securitate) face ca orice cerere de chemare în judecată introdusă pe acest temei să fie respinsă, fiind indiferent dacă acțiunea este formulată în termenul de prescripție de 3 ani reglementat prin art. 11. Menționăm că acest termen de prescripție (pentru pregătirea introducerii cererii de chemare în judecată) începe să curgă de la data la care reclamantul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință despre existența pagubei (prejudiciul corporal/material), a defectului, precum și a identității producătorului, importatorului ori, în ultimă instanță, a distribuitorului (identitatea persoanei responsabile).

D. O aporie nedemodată: angajarea răspunderii speciale a producătorilor pentru defecte potențiale a căror manifestare nu s-a declanșat

Pe un alt palier al discuției, în practica judiciară au fost formulate interogații legate de constatarea de către instanțele naționale a defectelor potențiale (încă nemanifestate) ale produselor puse în circulație, ca temei al angajării răspunderii speciale a producătorului/importatorului, în contextul în care dispozițiile Directivei 85/374/CEE sunt sibilinică în această privință. Printre puținele repere jurisprudențiale relevante în acest sens se numără decizia CJUE pronunțată în 5 martie 2015, în cauzele conexe C-503/13 și C-504/13⁵⁴, având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFU de *Bundesgerichtshof* (Germania), în procedurile *Boston Scientific Medizintechnik GmbH* împotriva *AOK Sachsen-Anhalt – Die Gesundheitskasse* (C-503/13), *Betriebskrankenkasse RWE* (C-504/13), în care s-a reținut că „(1) Art. 6, alin. (1) din Directiva 85/374/CEE (...) trebuie interpretat în sensul că o constatare a unui potențial defect al produselor care aparțin aceluiași grup sau aceleiași serii de producție, cum sunt stimulatoarele cardiace și defibrilatoarele automate implantabile, permite calificarea unui asemenea produs drept produs cu defecte, fără a fi necesară constatarea defectului la produsul respectiv. (2) Art. 1 și art. 9, par. 1, lit. (a) din Directiva 85/374 trebuie interpretate în sensul că prejudiciul cauzat printr-o intervenție chirurgicală de înlocuire a unui produs cu defecte, respectiv un

⁵⁴ Textul integral al deciziei CJUE din 05.03.2015 în cauzele conexe C-503/13 și C-504/13 poate fi consultat la adresa <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=dispozitive%2Bmedicale%2Bimplantate%2Bcardiac&docid=162686&pageIndex=0&doclang=ro&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=953728#ctx1>, accesat în 23.07.2022.

stimulator cardiac sau un defibrilator automat implantabil, constituie un „prejudiciu cauzat prin deces sau leziuni corporale”, pentru care este răspunzător producătorul, atunci când această intervenție este necesară pentru înlăturarea defectului produsului respectiv. Este de competența instanței de trimitere să verifice dacă această condiție este îndeplinită în cauzele principale.”⁵⁵

În esență, în cauzele conexe C-503/13 și C-504/13, s-a ridicat problema de a ști dacă suportarea de către consumator a unor intervenții chirurgicale recomandate de personalul medical pentru recuperarea și înlocuirea unor dispozitive medicale implantate (stimulatoare ale cordului) care, ulterior momentului implantării, au fost suspectate a prezenta defecte potențiale încă nemanifestate⁵⁶ (a căror manifestare, dacă s-ar produce în

⁵⁵ A se vedea Anexa 5.

⁵⁶ Instanța de trimitere a arătat că „soluționarea litigiilor principale depinde de aspectul dacă stimulatoarele cardiace și defibrilatorul automat implantate în organismul asiguraților în cauză sunt produse cu defecte în sensul art. 6, alin. (1) din Directiva 85/374. În această privință, nu s-ar fi stabilit încă dacă, întrucât aparatele respective aparțin unui grup de produse care prezintă un risc de deteriorare, acestea au ele înseși defecte. Instanța menționată consideră că, în acest context, nu prezintă importanță aspectul dacă în cercurile medicale de specialitate este cunoscut faptul că, în cazul unui implant de stimulator cardiac sau de defibrilator automat, nu se poate garanta o siguranță totală. Având în vedere riscul vital pe care îl implică un aparat cu defecte, pacientul este îndreptățit să se aștepte, în principiu, la o rată de deteriorare a aparatului implantat apropiată de zero. În ceea ce privește defibrilatoarele automate implantabile, din decizia de trimitere reiese că împrejurarea că funcția „utilizarea magnetului” nu mai are nicio utilitate terapeutică atunci când este dezactivată nu reprezintă un pericol pentru integritatea fizică și pentru viața pacientului. Stocarea datelor pacientului nu ar fi întreruptă în cazul dezactivării. Faptul că inhibarea provizorie a funcției terapeutice pentru tahiaritmie poate fi realizată în acest caz numai cu ajutorul unui modul de programare nu ar prezenta, așadar, un risc pentru sănătate, ci doar ar limita performanțele acestor defibrilatoare.” Pentru o analiză

viitor, ar pune în pericol viața pacientului) ar putea reprezenta *per se* un prejudiciu corporal imputabil producătorului/importatorului, în absența, la acel moment, a altor prejudicii fizice propriu-zise rezultate din defectul potențial, dar nemanifestat al produsului. În alți termeni, miza discuției o reprezenta posibilitatea de a reține existența prejudiciului (drept condiție indispensabilă pentru angajarea răspunderii speciale reglementate de Directiva 85/374/CEE) dedusă din supunerea pacientului unor intervenții chirurgicale de extragere și înlocuire a unor dispozitive medicale implantabile a căror funcționalitate era suspectată a fi compromisă de existența unor defecte din fabricație, intervenții chirurgicale la care consumatorii au recurs în baza unor recomandări cu rol preventiv enunțate de personalul medical de specialitate, fără a se aștepta manifestarea efectivă a defectului în cazul fiecărui pacient în parte, întrucât o eventuală manifestare efectivă a defectului ar fi avut drept consecință potențială decesul iminent al pacientului (funcționarea defectuoasă a stimulatoarelor cardiace implantate cu rol în menținerea funcțiilor vitale ale pacientului).

Răspunsul la interogația dacă instanțele naționale sunt în prezența unui veritabil prejudiciu declanșat de un defect potențial a fost afirmativ; în astfel de ipoteze, completul CJUE a reținut că prejudiciul cauzat printr-o intervenție chirurgicală de înlocuire a unui produs cu defecte, respectiv un stimulator cardiac sau un defibrilator automat implantabil, constituie un „prejudiciu cauzat prin deces sau leziuni corporale”, pentru care este

doctrinară detaliată, a se consulta Barend van LEEUWEN, Paul VERBRUGGEN, „Resuscitating EU Product Liability Law? Contemplating the Effects of Boston Scientific Medizintechnik GmbH v. AOK Sachsen-Anhalt and Betriebskrankenkasse RWE (Joined Cases C-503/13 and C-504/13)”, în *European Review of Private Law* 2015, disponibil la adresa <https://ssrn.com/abstract=2639582>, accesat în 23.07.2022.

răspunzător producătorul, atunci când această intervenție este necesară pentru înlăturarea defectului produsului respectiv.

O primă remarcă ce se cuvine a fi enunțată în contextul calibrării sferei personale de aplicare a prevederilor Directivei 85/374 este aceea că beneficiarul răspunderii speciale poate fi orice persoană prejudiciată, indiferent dacă este legată sau nu printr-o legătură contractuală de persoana răspunzătoare ori dacă în discuție este consumatorul cumpărător (contractantul direct) sau terțul consumator care a dobândit produsul printr-o manifestare de voință ulterioară diferită de contractul de vânzare-cumpărare (împrumut de consumație/comodat, locațiune, leasing etc.), acesta din urmă putând să utilizeze produsul în mod ocazional, nefiind în mod necesar parte contractantă într-un acord de voințe B2C. De altfel, esențial în cadrul acestui mecanism special de răspundere este interesul victimei de a obține repararea prejudiciului generat de defectele de manufacturare *lato sensu*, categoria victimei reglementată de Legea nr. 240/2004 fiind una extrem de vastă, prin raportare la existența unui prejudiciu corporal (necon condiționat de existența unui nex contractual) ori material (constând în distrugerea sau deteriorarea altor bunuri din patrimoniul reclamantului, altele decât produsul defect). Din unghiul acestei definiții, obligația de securitate (și răspunderea specială pentru produsele cu defecte) face figură aparte, întrucât aceasta se aplică și în raporturile cu „trecătorul inocent” ca victimă a defectului produsului ori „utilizatorul non-contractant” (un membru al familiei părții contractante, de pildă, care intră în contact cu produsul defect sau o persoană care nici nu contractează cu profesionistul, nici nu utilizează bunul ca terț la contract; un exemplu în acest sens este cazul trecătorului care este rănit de explozia unui dispozitiv electric, în timp ce se afla în proximitatea unui *display* comercial).

Posibilitatea acordată victimei prejudiciului, prin prevederile Legii nr. 240/2004, cu modificările ulterioare, de a angaja răspunderea producătorului/importatorului (ori, *in extremis*, a distribuitorului sau a *retailerului* care a furnizat produsul defect) confirmă că piatra unghiulară a reglementării analizate o reprezintă raportarea la categoria juridică a „consumatorilor” prin prisma obligației de securitate care incumbă producătorului/importatorului și, în ultimă instanță, distribuitorului (acompaniată, în acest din urmă caz, de un drept de regres), fiind suficientă producerea prejudiciului corporal sau material al victimei ca să fie antrenată răspunderea acestora, indiferent dacă victima este un consumator obișnuit (în accepțiunea prevederilor armonizate la nivel european) sau un profesionist⁵⁷. În această categorie de prejudicii, după cum am menționat în paragrafele anterioare, sunt incluse consecințele economice prejudiciabile intervenite ca urmare a decesului ori vătămării corporale a unei persoane fizice, care se pot materializa în cheltuieli cu spitalizarea/intervenții chirurgicale ori de protezare, îngrijirile medicale, diminuarea capacității de muncă, diferențe de venituri, inclusiv prin prisma diminuării posibilității întreținerii persoanelor aflate în întreținerea victimei; prejudiciul de agrement (diminuarea posibilității de a practica activități de petrecere a timpului liber care ar fi rămas accesibile victimei în absența consecințelor prejudiciabile), medicație, alimentație specială ori nevoi speciale de asistență, cheltuieli de înmormântare etc. De asemenea, textul art. 2, alin. (1), lit. c), pct. 3 din

⁵⁷ De pildă, în cauzele conexe C-503/13 și C-504/13, având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFU de *Bundesgerichtshof* (Germania), în procedurile *Boston Scientific Medizintechnik GmbH împotriva AOK Sachsen-Anhalt – Die Gesundheitskasse* (C-503/13), *Betriebskrankenkasse RWE* (C-504/13), reclamantele au fost companii de asigurări (profesioniști din domeniul asigurărilor) care acționau ca urmare a suportării prejudiciului acoperit (prejudiciul corporal suferit de persoanele fizice asigurate).

Legea nr. 240/2004, republicată consacră posibilitatea acordării despăgubirilor pentru repararea prejudiciului rezultat din deteriorarea sau distrugerea oricărui bun, altul decât produsul cu defecte, „cu condiția ca bunul respectiv să fie în mod normal destinat folosinței ori consumului privat și să fi fost folosit de persoana prejudiciată pentru uz sau consum personal, iar valoarea lui să fie mai mare decât echivalentul în lei a 500 €”; pe un alt palier al discuției, este exigibil și prejudiciul moral, ale cărui sub-categorii includ prejudiciul de agreement, prejudiciul estetic, suferința psihică generată victimei sau membrilor familiei acesteia, cu titlu de *pretium doloris*. Remarcabilă este teza finală a art. 2, alin. (1), lit. c), pct. 3 din Legea nr. 240/2004, care, atunci când prejudiciul constă în deteriorarea sau distrugerea unui bun, altul decât cel cu defecte, impune exigența ca bunul să fie „în mod normal destinat folosinței ori consumului privat și să fi fost folosit de persoana prejudiciată pentru uz sau consum personal”. Menționăm, în ceea ce privește plafonarea la nivel maximal a prejudiciului reparabil, că prevederile Legii nr. 240/2004 nu conțin dispoziții speciale în acest sens, legislatorul național preferând să nu se prevaleze de dreptul acordat statelor prin Directivă de a limita la un anumit nivel valoric maximal sumele acordate cu titlu de despăgubiri victimelor prejudiciilor corporale/materiale generate de defectele produselor.

IV. Situații exceptate din sfera materială de incidență a răspunderii speciale

A. Ineficacitatea juridică a clauzelor exoneratoare în materia răspunderii speciale

Exonerarea de răspundere civilă în materia prejudiciului cauzat de produsele defecte nu este posibilă, astfel cum menționam într-o secțiune anterioară, prin mijlocirea clauzelor introduse în contractele B2B din lanțul de distribuție ori în contractele B2C, astfel de clauze exoneratoare fiind lovite de nulitate absolută ori reputeate ca nescrise; suplimentar, este necesar de reamintit caracterul extra-contractual al acestui tip de răspundere civilă, angajarea sa nedepinzând de existența unui contract încheiat cu consumatorul final, ceea ce accentuează în mod ostensibil ineficacitatea juridică a eventualelor clauze exoneratoare sau limitative de răspundere în materia discutată. Conform art. 12 din Directiva 85/374/CEE, „Răspunderea producătorului, care decurge din prezenta directivă, nu poate fi limitată sau exclusă, în ceea ce privește persoana prejudiciată, de o clauză care să îi limiteze răspunderea sau să îl exonereze de răspundere.”

B. Exonerarea de răspundere a producătorilor/importatorilor în temeiul cauzelor de exceptare legală: o taxonomie nefluctuantă

Cauzele legale exoneratoare de răspundere a producătorilor/importatorilor au fost expres și limitativ enumerate în textul art. 7 (1) lit. a) – d) și f) din Legea nr. 240/2004, calchiind marja de exonerare descrisă în cuprinsul Directivei 85/374/CEE; caracterul limitativ și exhaustiv al enumerării motivelor de exonerare incluse în textul legal se cuvine accentuată⁵⁸:

(a) *producătorul nu este cel care a pus bunul în circulație/nu se află la origine apunerii în circulație a produsului cu defecte din fabricație*, conform art. 7, par. (1), lit. a) din Legea nr. 240/2004, modificată. Noțiunea „punerii în circulație” a unui produs trimite la desesizarea voluntară de bun, ceea ce înseamnă că, ori de câte ori intrarea în posesia produsului a avut loc fără consimțământul producătorului, ultimul va fi exonerat de răspundere. Ipoteze ale ivirii acestui caz în practică pot fi, de pildă: cazul prejudicierii unui angajat al producătorului, de către un produs defectuos, mai înaintea punerii lui în circulație (când vor fi aplicabile dispozițiile dreptului muncii, ale dreptului civil comun etc. sub aspectul admisibilității acțiunii în despăgubiri,

⁵⁸ Culpa concurentă a unui terț nu reprezintă *per se* o cauză automată de exonerare de răspundere în materia produselor defectuoase și nici nu generează un partaj automat de responsabilitate, însă rămâne deschisă, pentru instanțele naționale, posibilitatea de a opera un asemenea partaj de răspundere în astfel de ipoteze de existență cumulativă a culpei unui terț și a defectului de manufacturare, întrucât, conform dispozițiilor art. 8 din Legea nr. 240/2004, republicată, „Răspunderea producătorului poate fi limitată sau înlăturată de instanța competentă, în cazul în care paguba este cauzată atât de defectul produsului, cât și de culpa persoanei vătămate ori prejudiciate sau a altei persoane pentru care aceasta este ținută să răspundă.

iar nu dispozițiile Directivei 85/374); cazul în care prejudiciul corporal/material intervine în contextul în care, odată depistat defectul de manufacturare, producătorul a încredințat produsele din lotul compromis unei societăți specializate, pentru a fi distruse, iar aceasta le pune în circulație fără știrea sa etc.;

(b) produsul nu a fost fabricat pentru a fi comercializat sau pentru orice altă formă de distribuție în scop economic, conform art. 7, par. (1), lit. c) din Legea nr. 240/2004, cu modificările ulterioare; prevederea legală vizează, de exemplu, cazul produselor destinate exclusiv procedurilor experimentale, care sunt exceptate din sfera materială de aplicare a prevederilor Directivei 85/374; în schimb, rămân incidente prevederile directivei menționate în privința defectelor cauzatoare de prejudicii corporale/materiale, prezente în eșantioanele/mostrele gratuite oferite pentru atragerea, fidelizarea ori recompensarea clientelei;

(c) defectul nu a existat la data la care produsul a fost pus în circulație sau a apărut ulterior punerii în circulație a produsului, din cauze neimputabile producătorului, conform art. 7, par. (1), lit. b) din Legea nr. 240/2004, modificată; situații practice de intervenție a acestui caz exonerator de răspundere civilă specială pot fi, de exemplu, cele în care defectul apărut este rezultatul greșitei manipulari sau transportării a bunului, de către distribuitor sau transportator;

(d) prezența defectului se datorează respectării unor condiții obligatorii impuse de reglementările emise de autoritățile competente, conform art. 7, par. (1), lit. d) din Legea nr. 240/2004, cu modificările ulterioare; această cauză exoneratoare de răspundere are, totuși, un teren de aplicare extrem de strict, în sensul în care nu este suficient ca produsul să fi fost fabricat cu respectarea normelor legale imperative existente ori să fi făcut obiectul unei autorizații administrative, după cum nu există o prezumție de

securitate a consumului generată de simpla autorizare a punerii acestuia în circulație (probarea existenței defectului de manufacturare rămânând, în mod evident, posibilă pentru produsele a căror punere în circulație a fost autorizată); este, în același timp, incidentă obligația producătorului de a monitoriza (în cei zece ani de la punerea bunului în circulație la care face trimitere textul art. 11, ca interval legal al garanției de securitate) comportamentul produsului, manifestarea posibilelor defecte și incidentele de securitate a consumului semnalate; supravegherea trebuie urmată de retragerea lotului de produse de pe piață, odată intervenite în practică incidente de securitate declanșate de manifestarea efectelor nocive ale utilizării produsului și de avizarea prin mass-media a consumatorilor asupra riscurilor atrase de achiziționarea produsului compromis sub aspectul siguranței consumului;

(e) *riscul de dezvoltare*; conform art. 7, par. (1), lit. e) din Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte, printre împrejurările speciale în care producătorul este exonerat de răspundere, sunt incluse și ipotezele în care „nivelul cunoștințelor științifice și tehnice existent la momentul punerii în circulație a produsului nu i-a permis producătorului depistarea defectului în cauză”; „riscul de dezvoltare” poate fi invocat de către producător, pentru a fi exonerat de răspundere, în situațiile în care defectul unui produs, existent la momentul punerii acestuia în circulație, a fost imposibil de detectat de către producător, datorită nivelului cunoștințelor științifice și tehnice disponibile la acel moment; aprecierea existenței riscului de dezvoltare se fondează pe criteriul obiectiv al stadiului atins de cunoștințele științifice și tehnice de la momentul punerii produsului în circulație; riscul de dezvoltare, prin raportare la datele empirice disponibile în mod obiectiv, la nivel mondial (global) și sectorial (în respectivul sector de producție), presupune

acceptarea, în procesul de producție, a unor certitudini, cu siguranță eronate (după cum rezultă din demonstrațiile empirice ulterioare punerii în circulație a produselor), dar împărtășită la momentul punerii în circulație de specialiștii domeniului respectiv, cu privire la caracterul inofensiv al consumului unui produs sau cu privire la inocuitatea unui produs, fără a înlătura incidența principiului precauției.

Aplicarea/acceptarea riscului de dezvoltare printre cauzele exoneratoare de răspundere a rămas facultativă (opțională) pentru statele-membre⁵⁹, acesta nenumărându-se printre motivele armonizate în manieră imperativă în cuprinsul Directivei 85/374; dimpotrivă, din prevederile art. 15, alin. (1), lit. b) din Directiva 85/374/CEE, rezultă că: „(1) Fiecare stat membru poate: (b) prin derogare de la art. 7, lit. (e), să mențină sau, sub rezerva procedurii menționate la alin. (2) din prezentul articol, să prevadă în legislația sa că producătorul este răspunzător, chiar în cazul în care dovedește că stadiul cunoștințelor științifice și tehnice din momentul în care a pus în circulație produsul nu permitea descoperirea existenței defectului.”

(f) conform dispozițiilor art. 7, par. (1), lit. f) din Legea nr. 240/2004, republicată, producătorul este exonerat de răspundere dacă „defectul se datorează nerespectării de către consumator a instrucțiunilor de utilizare furnizate în documentele tehnice care însoțesc produsul, demonstrate în baza expertizei tehnice de specialitate.”; desigur că, în acest din urmă caz, lipsește

⁵⁹ Cinci state-membre au adoptat „derogarea de la clauza privind riscul de dezvoltare”, prevăzută la art. 15, alin. (1), lit. (b) din Directiva 85/374, prin care un producător este răspunzător și în cazul în care stadiul cunoștințelor științifice și tehnice atunci când produsul a intrat în circulație nu a permis descoperirea defectului. Două state-membre (Finlanda și Luxemburg) aplică această derogare în toate sectoarele, în timp ce două state-membre aplică derogarea în cazul produselor farmaceutice (Ungaria și Spania), iar un stat-membru o aplică produselor corpului uman (Franța).

una din premisele angajării răspunderii și anume cerința de a exista un defect din fabricație (în aceste cazuri, defectul declanșându-se ulterior, în urma nerespectării de către consumator a instrucțiunilor de instalare/manipulare/utilizare a produsului, ceea ce a generat prejudiciul fizic/material înregistrat pentru care producătorul/importatorul nu este răspunzător civil); producătorul/distribuitorul rămâne responsabil juridic pentru eventualele curențe ori omisiuni de informare (neclaritate/inadecvare a instrucțiunilor de utilizare furnizate în documentele tehnice care însoțesc produsul, instrucțiuni incomplete etc.), deficiențe informative care reprezintă *per se* o categorie distinctă de defecte de manufacturare pentru care poate fi angajată răspunderea producătorului/importatorului. De asemenea, potrivit prevederilor art. 7, par. (2) din Legea nr. 240/2004, republicată, „Producătorul de componente este exonerat de răspundere dacă dovedește că defectul este imputabil proiectării greșite a ansamblului în care acesta a fost montat sau instrucțiunilor date de producătorul produsului destinat consumatorului.”; în alți termeni, intervine exonerarea de răspundere a producătorului componentelor atunci când prejudiciul a fost generat de un defect de concepere a produsului principal în care componentele au fost incorporate sau unui defect informativ (omisiuni informaționale) imputabile producătorului produsului principal.

V. Observații concluzive

Premisele consacării răspunderii pentru prejudiciile cauzate de produsele defecte au fost puternic influențate de disocierea acesteia de elementul culpei, angajarea acestei forme de răspundere civilă nefiind condiționată de probarea unui acțiuni/omisiuni culpabile a persoanei responsabile; cum, însă, dovedirea existenței unui defect de manufacturare *lato sensu* al produsului se menține printre condițiile necesare pentru antamarea răspunderii producătorului/importatorului, s-a ridicat problema de a stabili dacă, pentru evaluarea defectuoșității produsului, ar putea fi pertinentă utilizarea raportului riscuri – beneficii ori, dimpotrivă, rezultate mai adecvate ar putea fi obținute prin angajarea testului așteptărilor legitime (rezonabile) ale consumatorului. Ambianța dilematică a acestui regim juridic este întregită de faptul că, dacă în cazul prejudiciilor corporale răspunderea se angajează în beneficiul oricărei victime, fără alte elemente de condiționare, în schimb, în ipotezele în care prejudiciul constă în deteriorarea sau distrugerea unui bun al victimei, altul decât produsul cu defecte (pentru care operează remediile garanției de conformitate), răspunderea se va angaja numai dacă bunul respectiv este în mod tipic sau uzual destinat folosinței ori consumului privat (i) și în măsura în care a fost folosit de persoana prejudiciată pentru uz sau consum personal (ii), conform prevederilor art. 2 lit. c) pct. 2 și 3 din Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru prejudiciile generate de produsele defecte.

Pivotantă în economia acestui tip de răspundere extracontractuală, condiția existenței unui defect din fabricație al produsului înglobează orice deficiență a acestuia, indiferent că în discuție este un defect de manufacturare ca sincopă în procesul de producție, o eroare de concepere ori, pur și simplu, de faptul că „produsul nu oferă siguranța la care persoana este îndreptățită să

se aștepte”, conform testului așteptărilor legitime ori rezonabile ale consumatorului. Pe un al treilea palier al discuției, sub aspect probator, stabilirea unei legături certe și neîndoielnice între defectul produsului și prejudiciul (corporal și/sau patrimonial) a cărui reparare este solicitată de victimă rămâne crucială, întrucât, dacă probele sunt echivoce ori contradictorii, nedovedirea raportului de cauzalitate blochează, pentru victime, posibilitatea angajării răspunderii civile a producătorului/importatorului ori, ca soluție de rezervă, a distribuitorului produsului defectuos.

Fundamentul său obiectiv face ca răspunderea civilă extracontractuală a producătorului/importatorului să gliseze către ideea de „garanție de securitate”, care are ca suport ori ca pilon imuabil obligația de securitate generală a produselor puse în circulație, în accepțiunea de obligație de rezultat (iar nu de mijloace, de simplă prudență și diligență), fiind prevăzută prin norme legale imperative care generează pentru consumatori garanția că produsele lansate în circulație de către producători sunt sigure pentru viața, integritatea corporală, sănătatea acestora, inclusiv pentru integritatea celorlalte bunuri din patrimoniul consumatorului.

Fiind un drept la acțiune în realizarea plății unei creanțe, termenul de prescripție aplicabil este cel de 3 ani, care începe să curgă de la data în care reclamantul a avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință despre existența prejudiciului corporal/patrimonial, a defectului de manufacturare și a identității persoanei răspunzătoare; este, de asemenea, incident un termen de decădere din dreptul la acțiune în justiție, un termen de 10 ani care se calculează de la data la care produsul în cauză a fost pus în circulație de către producătorul său (art. 11 din Legea nr. 240/2004). În ceea ce privește problematica dreptului de regres al producătorului/importatorului contra terțelor persoane responsabile (atât în caz de culpă concurentă declanșatoare

a unui partaj de responsabilitate, cât și în ipoteza răspunderii obiective „în cascadă”, când defectul de concepere sau de manufacturare este asociat activității unei părți responsabile din amonte șirului de operațiuni B2B), respectiv, în cazul solidarității pasive caracteriale pentru acest tip de răspundere în care răspunderea producătorului este solidară cu alte persoane, iar victima prejudiciului l-a urmărit numai pe acesta pentru întreaga reparație, producătorul/importatorul beneficiază de o acțiune în regres⁶⁰ împotriva celorlalți codebitori, potrivit regulilor aplicabile solidarității pasive (art. 1456-1460 C. civ., în dreptul intern)⁶¹.

⁶⁰ Menționăm că dacă victima prejudiciului are, în virtutea unui contract de asigurare, calitatea de persoană asigurată pentru un astfel de risc, societatea de asigurări are drept de regres împotriva producătorului/importatorului pentru sumele achitate consumatorului în calitate de asigurător, însă doar în cazurile când este vorba de acoperirea prejudiciilor patrimoniale *stricto sensu*, cauzate prin distrugerea sau deteriorarea bunurilor victimei care au fost asigurate, iar nu și în cazurile când victima asigurată a suferit un prejudiciu corporal și era parte contractantă într-un contract de asigurare de persoane acoperind un asemenea tip de risc; în aceste din urmă cazuri, societatea de asigurări nu are drept de regres împotriva producătorului; dimpotrivă, victima, în calitate de persoană asigurată, are dreptul de a cumula (în acest din urmă caz) întreaga sumă asigurată primită de la asigurător cu reparația integrală pe care i-o datorează producătorul în temeiul răspunderii pentru produsele defectuoase, reglementate prin dispozițiile Legii nr. 240/2004.

⁶¹ Acesta poate selecta fie acțiunea subrogatorie [art. 1596, lit. c) C. civ.], fie acțiunea proprie întemeiată pe mandat, gestiune de afaceri sau îmbogățire fără justă cauză.

VI. ANEXE

ANEXA 1

Defectuozitatea, ca element factual obiectiv, poate justifica, în acest perimetru, angajarea răspunderii speciale a producătorului/importatorului fără a necesita proba că s-ar fi datorat/ar fi rezultatul vreunei acțiuni sau omisiuni culpabile a persoanei responsabile în procesul de manufacturare; pe acest palier, pot fi decelate o serie de deosebiri prin raportare la noțiunea „clasică” a viciilor ascunse, invocată în cadrul mecanismului garanției contra viciilor ascunse moștenite din dreptul roman clasic. Astfel, se cuvine evidențiat că viciul ascuns din materia garanției civile a vânzătorului pentru viciile ascunse ale bunului vândut privește exclusiv imposibilitatea totală sau parțială pentru cumpărător de a întrebuința produsul conform destinației atribuite/uzuale, în timp ce noțiunea „defectului de manufacturare” din materia răspunderii pentru produsele defectuoase are în vedere securitatea generală a consumatorilor, fiind indiferent dacă produsul mai poate sau nu să fie utilizat conform destinație sale tipice, acțiunea în despăgubiri a reclamantului consumator fiind admisibilă pentru acoperirea în echivalent pecuniar a prejudiciului corporal/material generat. Astfel, defectul afectează mai degrabă siguranța persoanelor și a bunurilor distincte de cel defect, fără să intereseze afectarea produsului defect în materialitatea sa (repararea prejudiciului rezultat pentru consumator din însăși distrugerea/deteriorarea produsului defect fiind de resortul garanției de conformitate a produselor, iar nu al garanției de securitate, astfel încât vor fi aplicabile remediile neconformității); de asemenea, merită subliniat că defectul de securitate poate consta în orice deficiență a produsului, defect de fabricație/manufacturare *lato sensu*, incluzând defectele de concepere și

luând ca reper nu imposibilitatea utilizării bunului conform destinației sale tipice ori carențele de funcționalitate (precum în cazul garanției clasice pentru viciile ascunse ale lucrului vândut), ci faptul că produsul nu oferă siguranța pentru consum la care persoana fizică este îndreptățită să se aștepte. Defectul de securitate poate consta (i) într-o deficiență intrinsecă a produsului sau, fără a fi afectat de vreo asemenea carență, (ii) poate consta în efecte adverse ori riscuri ale utilizării nesemnificate consumatorului (în sens generic) de către producător; prin prisma acestor aserțiuni, simpla existență a defectului de manufacturare a produsului demonstrează încălcarea obligației de securitate care incumbă producătorului sau furnizorului, angajând răspunderea acestora. Pe celălalt versant al discuției, după cum reiese din analiza cauzelor exoneratoare de răspundere enumerate în textul art. 7 din Legea nr. 240/2994, din momentul cauzării prejudiciului corporal/material în contextul preexistenței defectului de manufacturare, se activează o prezumție relativă operând împotriva producătorului pârât, potrivit căreia bunul pus în circulație a fost defect la momentul lansării sale pe piață (prezumția relativă a anteriorității defectului), astfel încât, sub aspectul regimului probator, victima prejudiciului este scutită de a face proba anteriorității defectului punerii în circulație a produsului, fără a fi scutită, însă, de probarea existenței prejudiciului, a defectului precum și a raportului de cauzalitate dintre defect și paguba invocată.

ANEXA 2

Prin hotărârea CJUE din 10 iunie 2021, pronunțată în cauza C-65/20, având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată de Curtea Supremă, Austria, în procedura V.I. împotriva Krone – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, s-a reținut că „Articolul 2 din Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect, astfel cum a fost modificată prin Directiva 1999/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 mai 1999, citit în lumina articolului 1 și a articolului 6 din această directivă, astfel cum a fost modificată de Directiva 1999/34, trebuie interpretat în sensul că nu constituie un „produs cu defect”, conform acestor dispoziții, un exemplar al unui cotidian tipărit care, tratând un subiect paramedical, emite un sfat inexact privind sănătatea referitor la utilizarea unei plante, a cărui respectare a cauzat un prejudiciu sănătății unui cititor al acestui cotidian”⁶². În speță, la 31 decembrie 2016, recurenta din litigiul principal, bazându-se pe durata tratamentului menționată într-un articol din presa scrisă (durata de aplicare a tratamentului local cu substanța activă, cuprinsă între două și cinci ore indicată în articol, pentru care substanța trebuia aplicată, era însă inexactă, întrucât s-a utilizat termenul „ore” în locul termenului „minute”), a aplicat această substanță pe membrele inferioare timp de aproximativ trei ore și nu a înlăturat-o decât după ce a simțit dureri puternice ca urmare a unei reacții cutanate toxice.

⁶² Textul integral al deciziei poate fi consultat la adresa <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Directiva%2B85%252F374&docId=242561&pageIndex=0&doclang=RO&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1044312#ctx1>, accesat în 23.07.2022.

Recurenta din litigiul principal a solicitat obligarea KRONE – Verlag la plata sumei de 4.400 € pentru repararea prejudiciului cauzat de vătămarea corporală suferită și angajarea răspunderii acestei editoare pentru toate consecințele prejudiciabile actuale și viitoare care ar rezulta din incidentul din 31 decembrie 2016. Întrucât cererea sa a fost respinsă în primă instanță și în apel, recurenta din litigiul principal a formulat recurs la instanța de trimitere.

Această instanță a precizat că litigiul pendinte în fața sa ridică problema dacă un editor de presă sau proprietarul unui cotidian poate fi considerat răspunzător, în temeiul Directivei 85/374, pentru consecințele prejudiciabile care rezultă din informații inexacte conținute într-un articol a cărui publicare a autorizat-o. Instanța menționată arată că o parte a doctrinei limitează aplicarea răspunderii pentru produsele cu defect, atunci când este vorba despre un suport pentru informații, la prejudiciile care au fost cauzate de suport ca atare, în special de coperta toxică a unei cărți sau de cerneala toxică. Răspunderea pentru produsele cu defect ar trebui, potrivit acestei părți a doctrinei, să fie limitată la răspunderea pentru pericolozitatea lucrului, iar nu ca urmare a consilierii, având în vedere că prestațiile intelectuale nu ar putea fi calificate drept „produs”, în sensul articolului 2 din Directiva 85/374. O interpretare atât de extinsă a noțiunii de „produs” ar avea drept consecință să includă în domeniul de aplicare al acestei directive, care prevede o răspundere fără culpă a producătorului, orice formulare în scris a vreunei idei. Informațiile ar trebui excluse din domeniul de aplicare al directivei menționate, întrucât legarea răspunderii pentru produsele cu defect de împrejurarea că informația a fost fixată pe un suport fizic ar fi arbitrară.

Instanța de trimitere a arătat, de asemenea, că o altă parte a doctrinei urmărește să extindă domeniul de aplicare al acestei răspunderi la ipotezele în care prejudiciile rezultă dintr-o prestație intelectuală defectuoasă. Ca „producător” răspunzător pentru prejudiciul cauzat de un defect al produsului

său ar figura editorul, autorul și tipograful: „Această parte a doctrinei apreciază că răspunderea autorilor cărților, a proprietarilor de mass-media sau a editorilor trebuie să poată fi angajată în temeiul Directivei 85/374 ca urmare a conținutului unei opere tipărite, aceasta din urmă fiind achiziționată tocmai pentru conținutul ei. Prin urmare, așteptările consumatorului cu privire la un astfel de produs nu s-ar limita la opera tipărită ca obiect, ci ar viza și însuși conținutul acesteia.”

ANEXA 3

Elementele factuale în cauza C-285/08 au implicat următoarele circumstanțe: un grup electrogen instalat în anul 1995 de societatea Wartsila într-un spital/într-o clinică medicală din Lyon a declanșat un incendiu ca urmare a supra-încălzirii alternatorului fabricat de producătorul Moteurs Leroy Somer și pus în circulație de acesta în anul 1994. Compania Dalkia France, însărcinată cu mentenanța acestei instalații, precum și asiguratorul acesteia, compania de asigurări Ace Europe, au suportat în prima fază repararea în echivalent pecuniar a prejudiciilor materiale cauzate clinicii medicale de acest incident, iar ulterior, subrogate în drepturile acesteia din urmă, au formulat o acțiune împotriva Moteurs Leroy Somer în scopul obținerii rambursării sumelor plătite de aceasta.

Prin hotărârea din 7 decembrie 2006, Curtea de Apel din Lyon a constatat că producătorului Moteurs Leroy Somer îi incumba o obligație de securitate și a obligat compania pârâtă la plata către reclamanta Dalkia France a sumei de 320.143,03 € și către Ace Europe a sumei de 22.917 €.

Ulterior, în fața instanței de trimitere, Moteurs Leroy Somer a arătat că obligația de securitate care revine oricărui producător, în calitate de profesionist, nu acoperă prejudiciile cauzate bunurilor destinate uzului

profesional și utilizate de persoana prejudiciată în acest scop. Prin obligarea sa la repararea prejudiciilor materiale care au afectat grupul electrogen comandat de respectiva clinică de servicii medicale pentru nevoile activității sale profesionale, instanța apelului ar fi încălcat prevederile privitoare la sfera de aplicare a Directivei 85/374. Considerând necesară interpretarea dispozițiilor Directivei 85/374 pentru a se putea pronunța asupra recursului cu care a fost sesizată, Curtea franceză de Casație, ca instanță de recurs, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze CJUE următoarea întrebare preliminară: „Articolele 9 și 13 din Directiva 85/374 se opun interpretării unei reglementări naționale sau a unei jurisprudențe interne consacrate care permite persoanei prejudiciate să solicite repararea prejudiciului cauzat unui bun destinat uzului profesional și utilizat în acest scop, în condițiile în care această persoană prejudiciată face numai dovada prejudiciului, a defectului produsului și a legăturii de cauzalitate dintre acest defect și prejudiciu?”, interogație care a primit un răspuns negativ din partea completului CJUE, în sensul în care aceste prevederi ale directivei menționate nu se opun interpretării unei reglementări naționale sau aplicării unei jurisprudențe interne consacrate potrivit cărora persoana prejudiciată poate solicita repararea prejudiciului cauzat unui bun destinat uzului profesional și utilizat în acest scop profesional.

ANEXA 4

Elementele factuale relevante în cauza C-621/15 includ următoarele aspecte: consumatorului W. i-a fost administrat un vaccin împotriva hepatitei B produs de compania Sanofi Pasteur, cu o doză inițială și cu două doze de rapel la 26 decembrie 1998, la 29 ianuarie 1999 și la 8 iulie 1999. În luna august 1999, dl. W. a început să prezinte diverse tulburări fiziologice care au condus, în luna noiembrie 2000, la un diagnostic de scleroză în plăci.

La 1 martie 2005, experții judiciari au concluzionat că, începând cu 20 ianuarie 2001, scleroza în plăci de care suferea dl. W nu îi mai permitea să exercite o activitate profesională. Ulterior, starea pacientului W. s-a agravat progresiv, până la atingerea unui deficit funcțional de 90 % care necesita prezența constantă a unei terțe persoane, aceasta fiind situația până la momentul decesului său, la 30 octombrie 2011.

În anul 2006, dl. W, precum și alți trei membri ai familiei sale, au introdus o cerere prin care solicita obligarea producătorului Sanofi Pasteur la plata de despăgubiri pentru prejudiciile pe care susțin că le-au suferit din cauza administrării vaccinului în cauză. În susținerea acestei cereri, reclamantii au susținut că concomitența vaccinării și a apariției sclerozei în plăci, precum și absența unor antecedente personale și familiale ale lui W. privind această boală sunt de natură să genereze prezumții grave, precise și concordante cu privire la existența unui defect al vaccinului și cu privire la existența unei legături de cauzalitate între administrarea vaccinului acestuia din urmă și apariția patologiei menționate.

Reclamantii și-au întemeiat plângerea, în această privință, pe jurisprudența Curții franceze de Casație, potrivit căreia, după cum a arătat această instanță în decizia de trimitere, în domeniul răspunderii laboratoarelor farmaceutice pentru vaccinurile pe care le produc, dovada

existenței unui defect al vaccinului și a unei legături de cauzalitate între acest defect și prejudiciul suferit de persoana prejudiciată poate rezulta din **prezumții grave, precise și concordante apreciate în mod suveran de instanța de fond**, chiar și în absența unor certitudini științifice asupra originii prejudiciului.

În particular, din această jurisprudență a Curții franceze de Casație rezulta că instanța de fond poate, în exercitarea puterii sale suverane de apreciere, să considere că elementele de fapt invocate de reclamant, precum termenul scurs între administrarea vaccinului și apariția unei boli și lipsa unor antecedente familiale sau personale ale pacientului în ceea ce privește patologia în discuție, constituie prezumții grave, precise și concordante, de natură să dovedească defectul vaccinului/produsului farmaceutic și existența unei legături de cauzalitate între acesta și patologia declanșată în cauză, în pofida constatării că cercetarea medicală nu stabilește o legătură între vaccinare și apariția acestei boli.

Cererea coreclamanților W. a fost admisă de Tribunalul din Nanterre, Franța prin hotărârea din 4 septembrie 2009. Această hotărâre a fost anulată ulterior de Curtea de Apel din Versailles, Franța, care a considerat, în hotărârea din 10 februarie 2011, că elementele invocate de aceștia erau de natură să stabilească prezumții grave, precise și concordante cu privire la existența unei legături de cauzalitate între administrarea vaccinului în cauză și apariția bolii, dar nu și cu privire la existența unui defect al vaccinului menționat.

Sesizată cu un recurs îndreptat împotriva hotărârii menționate, Curtea franceză de Casație a anulat această decizie prin hotărârea din 26 septembrie 2012. În această din urmă hotărâre, instanța menționată a considerat că, întrucât a statuat, printr-o considerație generală, asupra **raportului beneficiu/risc** al vaccinării contra hepatitei B, după ce a admis, dată fiind

excelenta stare de sănătate anterioară a lui W., absența unor antecedente familiale și **existența unei legături de proximitate temporală** între vaccinare și apariția bolii, că existau prezumții grave, precise și concordante care permiteau să se afirme că legătura cauzală dintre patologia survenită și administrarea vaccinului era stabilită în mod suficient, fără să examineze dacă circumstanțele specifice pe care aceasta le reținuse nu constituiau de asemenea prezumții grave, precise și concordante de natură să stabilească un caracter defectuos al acestui vaccin, Curtea de Apel din Versailles nu a furnizat un temei juridic pentru decizia sa.

Pronunțându-se după trimiterea spre rejudecare a cauzei în urma casării, Curtea de Apel din Paris a anulat hotărârea menționată anterior a Tribunalului din Nanterre și a respins cererea formulată de reclamantii W., prin hotărârea din 7 martie 2014. În hotărârea menționată, această instanță a arătat, în primul rând, că **nu exista niciun consens științific care să susțină existența unei legături de cauzalitate** între vaccinarea împotriva hepatitei B și apariția sclerozei în plăci și că ansamblul autorităților sanitare naționale și internaționale au respins asocierea dintre un risc de leziune demielinizantă centrală sau periferică (demielinizare caracteristică sclerozei în plăci) și o asemenea vaccinare. Instanța a considerat, în al doilea rând, că reieșea din multiple studii medicale că etiologia sclerozei în plăci este necunoscută în prezent. În al treilea rând, o publicație medicală recentă ar fi concluzionat că, la apariția primelor simptome ale sclerozei în plăci, procesul fiziopatologic a început, probabil, cu mai multe luni, chiar cu mai mulți ani înainte. În al patrulea și ultimul rând, instanța menționată a arătat că studiile epidemiologice arătau că 92-95 % dintre persoanele afectate de boala menționată nu au niciun antecedent de acest tip în familiile lor. În lumina acestor diverse elemente, Curtea de Apel din Paris a concluzionat că criteriul proximității temporale dintre vaccinare și primele simptome și cel al lipsei

unor antecedente personale și familiale invocate de W. nu puteau constitui, împreună sau separat, prezumții grave, precise și concordante care să permită să se concluzioneze că exista o legătură de cauzalitate între vaccinare și patologia în cauză.

În acest context, sesizată de reclamații W. cu un nou recurs îndreptat împotriva acestei hotărâri, Curtea de Casație franceză a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze CJUE un set de întrebări preliminare.

ANEXA 5

Sub aspectul elementelor de fapt, în cauzele conexate C-503/13 și C-504/13, s-a reținut că producătorul G. Corporation, devenită B. S. Corporation, o corporație cu sediul în Saint-Paul (Statele Unite), producea și comercializa stimuloare cardiace, precum și defibrilatoare automate implantabile. Importatorul (compania G.) importa și comercializa în Germania stimuloare cardiace de tipurile „Guidant Pulsar 470” și „Guidant Meridian 976”, fabricate în Statele Unite de G. Corporation, precum și defibrilatoare automate implantabile de tipul „G. Contak Renewal 4 AVT 6”, fabricate de aceasta din urmă în Europa. Printr-o notificare din 22 iulie 2005 trimisă în special medicilor curanți, importatorul G. a indicat că sistemul său de control al calității i-a permis să constate că un element utilizat pentru sigilarea ermetică a stimuloarelor cardiace pe care le-a comercializat poate eventual să se deterioreze treptat. Această deteriorare ar putea avea drept consecință epuizarea prematură a bateriei, cu pierderea fără avertisment prealabil a funcției de telemetrie și/sau a capacității de stimulare cardiacă la pacienții cărora li se implantaseră astfel de dispozitive.

În consecință, compania G. a recomandat medicilor, printre altele, să ia în considerare înlocuirea stimuloarelor cardiace respective purtate de pacienți, în scop preventiv. În pofida stingerii dreptului la garanție pentru stimuloarele respective, importatorul G. s-a angajat să ofere gratuit aparate înlocuitoare pacienților care depind de asemenea stimuloare și celor în cazul cărora medicii consideră că este preferabil să se efectueze o înlocuire.

În urma acestei recomandări, stimuloarele cardiace implantate anterior lui B. și lui W., doi beneficiari ai poliței de asigurare contractată cu asigurătorul AOK, au fost înlocuite, în septembrie și, respectiv, în noiembrie 2005, cu alte stimuloare cardiace, pe care producătorul le-a furnizat gratuit.

Stimulatoarele cardiace înlăturate au fost distruse fără a face obiectul unei expertize cu privire la funcționarea lor.

Asigurătorul AOK, care s-a subrogat în drepturile asiguraților, pacienții B. și W., a sesizat Tribunalul Cantonal Stendal cu o cerere de obligare a Boston Scientific Medizintechnik la plata costurilor aferente implantării primelor stimuloare cardiace, actualizate la data înlocuirii stimuloarelor. Aceste costuri se ridicau la 2.655,38 € în privința lui B și la 5.914,07 € în privința lui W., cerere admisă de tribunalul cantonului printr-o hotărâre din 25 mai 2011. Întrucât apelul formulat de Boston Scientific Medizintechnik împotriva acestei hotărâri a fost respins de Tribunalul Regional Stendal, această societate a formulat recurs în fața instanței de trimitere.

Printr-o notificare din luna iunie 2005, importatorul G. a informat medicii curanți că sistemul său de control al calității i-a permis să constate că funcționarea defibrilatoarelor implantabile de tipul „G. Contak Renewal 4 AVT 6” poate fi afectată de un defect al unui element de construcție care poate limita efectele terapeutice. Din analiza tehnică efectuată reiese că un comutator magnetic al acestor defibrilatoare putea rămâne blocat în poziția închis. Astfel cum reiese din decizia de trimitere din cauza C-504/13, dacă funcția „utilizarea magnetului” ar fi activată, iar acest comutator magnetic ar rămâne blocat în poziția închis, tratamentul aritmiilor ventriculare și auriculare ar fi întrerupt. În consecință, o eventuală perturbare a ritmului cardiac, care poate fi letală pentru pacientul care are un astfel de dispozitiv implantat, nu ar fi percepută de defibrilatoarele respective, iar acestea nu ar declanșa reacția care să salveze viața pacientului. În aceste condiții, importatorul G. a recomandat medicilor curanți dezactivarea comutatorului magnetic al defibrilatoarelor în cauză.

La 2 martie 2006, în urma difuzării informației menționate, defibrilatorul automat implantabil pe care îl purta F., beneficiarul poliței de

asigurare contractate cu compania de asigurări Betriebskrankenkasse RWE, **a fost înlocuit în mod anticipat și preventiv**, fără a se aștepta manifestarea defectelor (care ar fi pus în pericol supraviețuirea pacientului).

Prin notificarea expediată în 31 august 2009, compania de asigurări Betriebskrankenkasse RWE a solicitat producătorului Boston Scientific Medizintechnik rambursarea costurilor tratamentului asiguratului său, în cuantum de 20.315,01 €, aferente intervenției chirurgicale de înlocuire a defibrilatorului respectiv. Sesizat de Betriebskrankenkasse RWE cu o cerere privind obligarea Boston Scientific Medizintechnik la rambursarea sumei respective, Tribunalul Regional Düsseldorf a admis acțiunea printr-o hotărâre din 3 februarie 2011. Întrucât Boston Scientific Medizintechnik a formulat apel împotriva acestei hotărâri, Tribunalul Regional Superior Düsseldorf a modificat în parte hotărârea menționată și a obligat această societate la plata sumei de 5.952,80 €, plus dobânzile aferente. Boston Scientific Medizintechnik a formulat recurs în fața instanței de trimitere, solicitând respingerea cererii formulate de Betriebskrankenkasse RWE în totalitate, pe motiv că prejudiciul înregistrat de consumatorul asigurat și, pe cale de consecință, prejudiciul invocat de asigurător nu a fost generat de manifestarea unui defect al produsului.